T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UZAKTAN EĞİTİM ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİMCİ BİÇİMLERİ İLE SOSYAL BURADALIK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YILDIRAY ERCAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. TUNCER BÜLBÜL

EDİRNE, 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yıldıray ERCAN tarafından hazırlanan **Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri ile Sosyal Buradalık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi** Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca **13 Haziran 2019 Perşembe** günü saat **09.30**'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *.....Kabul.....edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**KANAAT**	**İMZA**
Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL (Danışman)	Kabul edilmesine	
Prof. Dr. Yılmaz ÇAKICI	Kabul edilmesine	
Prof. Dr. Cem ÇUHADAR	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10263781
Yazar Adı / Soyadı	YILDIRAY ERCAN
T.C.Kimlik No	43909687736
Telefon	5386706945
E-Posta	yildirayercan@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri İle Sosyal Buradalık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Tezin Tercümesi	Examining the Relationship Between the Communication Styles of Distance Education Students and The Perceptions of Social Presence
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	96
Tez Danışmanları	PROF. DR. TUNCER BÜLBÜL
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Sosyal Buradalık, İletişimci Biçimleri, Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim, Uzaktan Eğitimin Planlanması

05.07.2019

İmza:.....

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın başlangıcından sonuçlanmasına kadar geçen sürede değerli vaktini ayırarak bilimsel desteğini sunan, fikir ve görüşleriyle çalışmama yön veren değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca sürekli yol gösterici olan, desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. Cem ÇUHADAR'a teşekkür etmekten mutluluk duyarım. Değerli zamanını ayırarak ilgi ve anlayışla tezimin analizlerinde yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Hasan ÖZGÜR'e ve sayın Doç. Dr. Meltem ACAR GÜVENDİR hocama şükranlarımı sunarım.

Geliştirdikleri ölçekleri çalışmamda kullanmama izin veren sayın Dr. Öğr. Üyesi Özcan Özgür DURSUN'a, Prof. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK'a, Arş. Gör. Dr. Ayça ÇEBİ'ye ve Prof. Dr. Adnan KAN'a teşekkürü borç bilirim.

Veri toplama aşamasında yardımsever tutumlarıyla çalışmama destek olan Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'nin ve Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün değerli personellerine müteşekkirim.

Tezimi benim kadar önemseyen değerli dostlarım, ilginize teşekkür ederim. Her zaman yanımdasınız, her zaman yanınızda olacağım. İyi ki varsınız.

Haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim anne ve babama, dualarını ve iyi dileklerini esirgemeyen, desteklerini her zaman yanımda hissettiğim kardeşlerime sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tez Adı: Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri ile Sosyal Buradalık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hazırlayan: Yıldıray ERCAN

ÖZET

Çağımızın giderek artan eğitim ihtiyaçlarına cevap vermek için alternatif olan uzaktan eğitim, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikleri bünyesine katmasıyla yaygınlığını artırmıştır. Zaman mekân sınırı olmaması, fiziki kısıtlamaları ortadan kaldırması, yaşam boyu eğitimi desteklemesi bu yaygınlığın nedenlerindendir. Uzaktan eğitim öğrencilerinin eğitim ortamlarında kendini gerçek ortamda gibi hissetmesi öğrenci başarısını ve motivasyonunu etkilemektedir. Bu algı alanyazında sosyal buradalık olarak tanımlanmış ve pek çok araştırma yapılmıştır. Bireylerin özellikleri ve psikolojik durumları iletişim etkinliklerini etkilemektedir. Kişilerin birbirinden farklı iletişim yapılarına sahip olması iletişimci biçimlerini oluşturmaktadır. İletişimci biçimleri kişilerin sosyal ortamdaki davranışlarını, arkadaş çevresini ve kurdukları iletişimin kalitesini etkilemektedir. Bu araştırmada uzaktan eğitim öğrencilerinin sahip oldukları iletişimci biçimlerinin sosyal buradalık algısı ile ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular uzaktan eğitim ortamlarının planlanmasında eğitim yöneticileri için veri oluşturacaktır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören 166 uzaktan eğitim öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilen ve Dursun (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan İletişimci Biçimleri ölçeği, Hughes ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen ve Kılıç Çakmak, Çebi ve Kan (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Buradalık (Bulunuşluk) Ölçeği ve demografik değişkenlerin toplandığı Katılımcı Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada toplanan veriler SPSS 22.0 programı ile çözümlenmiştir. Normallik varsayımları kontrol edildikten sonra parametrik testlerden yararlanılmıştır. Ölçeklerden alınan puanların cinsiyete göre farklılığını ölçmek için t testi, yaş ve çalışma durumuna göre farklılığını ölçmek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Ölçeklerin birbirleriyle ilişkisini ölçmek için Pearson Korelasyon Katsayısı ve Çoklu Regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre sosyal buradalık ölçeği puan ortalaması yüksek bir puana sahiptir. Cinsiyet, yaş ve çalışma durumu değişkenlerinin sosyal buradalık üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında tartışmacı faktöründe erkekler lehine sözsüz iletişim kuran faktöründe kadınlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Yaş ve çalışma durumunun iletişimci biçimleri üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

İletişimci biçimleri ile sosyal buradalık arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizine bakıldığında tartışmacı faktörü dışındaki tüm faktörlerin sosyal buradalık üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi vardır. Regresyon analizi sonuçlarına göre arkadaş canlısı, etki bırakan ve ilgili iletişimci biçimlerine sahip kişilerin sosyal buradalık algısı yüksek, tartışmacı iletişimci biçimine sahip kişilerin sosyal buradalık algısı düşüktür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Buradalık, İletişimci Biçimleri, Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim, Uzaktan Eğitimin Planlanması

Subject of the thesis: Examining the Relationship Between the Communication Styles of Distance Education Students and The Perceptions of Social Presence

Prepared by: Yıldıray ERCAN

ABSTRACT

Distance education, which is an alternative to answering the growing educational needs of our age, has increased its prevalence, especially by adding innovations in information and communication technologies to its structure. Lack of space and time limits, eliminating physical restrictions, lifelong educational support is one of the reasons of this prevalence. Distance education students to feel themselves in a real environment in educational settings affects student's success and motivation. This perception is defined as social presence in the literature and many researches has been done. Characteristics and psychological status of individuals affects communication activities. Individuals having different communication structures helps its building forms of communicators. Communicative forms affect the behavior of people in the social environment, the environment of friends and the quality of the communication they communicate. The main case of this study, is the relationship between the communicative forms of distance education students and the perception of social presence. The findings will create data for training managers in planning distance education environments.

The study group consists of 166 distance education students studying at Trakya University in the 2016-2017 academic year. The scale of communicative formats developed by Norton (1978, 1983) as a data collection tool and adapted to Turkish by Dursun (2011), Social presence scale developed by Hughes and his friends (2007) and adapted to Turkish by Kılıç Çakmak, Çebi and Kan (2014), participant information form was used where demographic variables were collected.

The collected data in the study were analyzed with SPSS 22.0 program. After checking the normality assumptions, parametric tests were used. The T-test was used to measure the differences between the scores obtained from the scales according to gender, the one-way variance analysis was used to measure the differences between the ages and working conditions. Pearson Correlation Coefficient and Linear Regression analysis were used to measure the relationship between the scales.

According to the results of the research, the social settlement scale has a average score is a high score. Age, gender, and working status variables have no significant impact on social position. In terms of gender variables, the difference was found in favor of men in the argumentative factor. There was a significant difference in favor of women in the animated factor. Age and working status have no significant impact on communicator styles.

According to the correlation analysis conducted for the relationship between communicator styles and social presence, all factors except the argumentative factor have a positive and meaningful relationship with social presence. According to the results of regression analysis, the social presence of people with friendly, impession leaving, and attentive factors of communicator styles is high. The social perception of people with argumentative communicator styles is low.

Keywords: Social Presence, Communicator Styles, Distance Education in Higher Education, Distance Education Planning

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI .....
ÖN SÖZ i
ÖZET ii
ABSTRACT.....iv
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ.....ix
ŞEKİLLER LİSTESİ xi
BÖLÜM I..... 1
GİRİŞ 1
1.1. Problem..... 1
1.2. Amaç..... 5
1.3. Önem..... 5
1.4. Sınırlılıklar..... 6
1.5. Tanımlar..... 6
1.6. İlgili Araştırmalar 7
1.6.1. Sosyal Buradalığa Yönelik Yapılan Araştırmalar 7
1.6.2. İletişimci Biçimlerine Yönelik Yapılan Araştırmalar 10
BÖLÜM II 13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE..... 13
2.1. Sosyal Buradalık 13
2.2. İletişim 16
2.2.1. Eğitimde İletişim 19
2.3. İletişimci Biçimleri 19
2.4. Uzaktan Eğitim 22
2.5. Uzaktan Eğitimin Gelişimi 23
2.6. Uzaktan Eğitimde Etkileşim 27
..... 29
BÖLÜM III 30
YÖNTEM 30
3.1. Araştırmanın Modeli..... 30
3.2. Çalışma Grubu 30

3.3. Verilerin Toplanması 32
3.3.1. Katılımcı Bilgi Formu 32
3.3.2. Sosyal Buradalık Ölçeği 32
3.3.3. İletişimci Biçimleri Ölçeği 34
3.4. Verilerin Analizi 35
BÖLÜM IV 38
BULGULAR VE YORUM 38
4.1. Uzaktan Eğitim Ortamlarında Sosyal Buradalık Algısının İncelenmesi 38
4.2. Sosyal Buradalık Algısının Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular 42
4.3. Sosyal Buradalık Algısının Yaş Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular 43
4.4. Sosyal Buradalık Algısının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular 45
4.5. Uzaktan Eğitim Ortamlarında İletişimci Biçimlerinin İncelenmesi 46
4.6. İletişimci Biçimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular 56
4.7. İletişimci Biçimlerinin Yaş Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular 58
4.8. İletişimci Biçimlerinin Çalışma Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular 62
4.9. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri ile Sosyal Buradalık Algıları Arasındaki İlişki Sonuçları 65
4.9.1. İletişimci Biçimleri ile Sosyal Buradalık Algısı Arasındaki İlişki 66
4.9.2. İletişimci Biçimlerinin Sosyal Buradalık Algısına Etkisini Gösteren Regresyon Analizi 70
BÖLÜM V 75
SONUÇ VE ÖNERİLER 75
5.1. Sonuç 75
5.2. Öneriler 77
Kaynakça 79
EKLER 88
EK 1 89

Sosyal Buradalık Ölçeği Kullanma İzni 89
İletişimci Biçimleri Ölçeği Kullanma İzni 90
EK 2 91
Trakya Üniversitesi Etik Kurul İzin Formu 91
EK 3 93
Veri Toplama Aracı 93

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 31
Tablo 2. Sosyal Buradalık Ölçeği Güvenirlik Değerleri 33
Tablo 3. İletişimci Biçimleri Ölçeği Güvenirlik Değerleri 35
Tablo 4. Sosyal Buradalık Ölçeği Çarpıklık Basıklık Değerleri 36
Tablo 5. İletişimci Biçimleri Ölçeği Çarpıklık Basıklık Değerleri 37
Tablo 6. Sosyal Buradalık Ölçeği Ortalama Puanları İstatistikleri 38
Tablo 7. Uzaktan Eğitim Ortamlarında Sosyal Buradalık Ölçeği Puanları 40
Tablo 8. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Buradalık Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi 42
Tablo 9. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Buradalık Algılarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi 43
Tablo 10. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Buradalık Algılarının Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi 45
Tablo 11. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri Ortalama Puanları İstatistikleri 46
Tablo 12. İletişimci Biçimleri Ölçeği Arkadaş Canlısı Faktörü Madde Puanları 48
Tablo 13. İletişimci Biçimleri Ölçeği Etki Bırakan Faktörü Madde Puanları 49
Tablo 14. İletişimci Biçimleri Ölçeği Rahat Faktörü Madde Puanları 49
Tablo 15. İletişimci Biçimleri Ölçeği Tartışmacı Faktörü Madde Puanları 50
Tablo 16. İletişimci Biçimleri Ölçeği İlgili Faktörü Madde Puanları 51
Tablo 17. İletişimci Biçimleri Ölçeği Kesin Faktörü Madde Puanları 52
Tablo 18. İletişimci Biçimleri Ölçeği Sözsüz İletişim Kuran Faktörü Madde Puanları 52
Tablo 19. İletişimci Biçimleri Ölçeği Dramatize Eden Faktörü Madde Puanları 53
Tablo 20. İletişimci Biçimleri Ölçeği Açık Faktörü Madde Puanları 54
Tablo 21. İletişimci Biçimleri Ölçeği Baskın Faktörü Madde Puanları 55
Tablo 22. İletişimci Biçimleri Ölçeği İletişimci İmajı Faktörü Madde Puanları 55

Tablo 23. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi 57
Tablo 24. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimlerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi 59
Tablo 25. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimlerinin Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi 63
Tablo 26. İletişimci Biçimleri İle Sosyal Buradalık Algısı Arasındaki İlişki 66
Tablo 27. İletişimci Biçimlerinin Sosyal Buradalık Üzerindeki Etkisi 70
Tablo 28. İletişimci Biçimlerinin Duyuşsal İfadeler Faktörü Üzerindeki Etkisi..... 71
Tablo 29. İletişimci Biçimlerinin Etkileşim Faktörü Üzerindeki Etkisi 72
Tablo 30. İletişimci Biçimlerinin Aidiyet Faktörü Üzerindeki Etkisi 72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Uzaktan Eğitimde İnternet ve Eğitim İlişkisi 26
Şekil 2: Hirumi'nin Planlanmış Çevrimiçi Öğrenme Etkileşimlerinin Üç Düzeyi 29

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi açıklanmış, daha sonra sırasıyla araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, önemli kavramların tanımları ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Uzaktan eğitim kısaca öğrenen ve öğretenin aynı ortamda bulunmadan birbirleriyle etkileşim içerisinde bulunması ve bu şekilde öğrenme öğretme sürecinin gerçekleştirilmesidir. Bu etkileşimde içinde bulunulan çağın iletişim teknolojileri kaynak ve alıcı arasında kanal görevini görerek sürece dâhil olmuşlardır. İlk uygulaması 1728 yılında posta yoluyla eğitim öğretim yapılmasıyla başlayan uzaktan eğitim süreci zaman içerisinde iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle çeşitlenmiştir. Günümüze gelene kadar geçen sürede uzaktan eğitim ortamlarında mektup, radyo, televizyon, CD-Rom, interaktif video gibi ortamlar kullanılmıştır. İnternetin gelişmesi ve eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanması ile uzaktan eğitimde yeni bir dönem başlamıştır (İşman, 2011).

İnternet; dünya üzerinde birbirinden bağımsız milyonlarca bilgisayar ve bu bilgisayarların oluşturduğu ağların birbirine bağlanması ile oluşturulan ağlar ağıdır. Bu teknoloji hayatın içinde pek çok yere adapte edilmiş vazgeçilmez bir hale gelmiştir. Akademik ortama baktığımızda da bilgi paylaşımı, sohbet, öğrenme-öğretme etkinliklerinin önemli bir aracı haline geldiği görülmektedir (Orhan ve Eyüboğlu, 2009)

İnternet teknolojilerinin eğitimde kullanılmasıyla gelişen çevrimiçi öğrenme ortamları uzaktan eğitimde hızlı bir yükselme sağlamıştır. Türkiye'de üniversiteler başta olmak üzere pek çok kurum internet üzerinden eğitim gerçekleştirmektedir. Kurumlar için verimliliği artırıcı hizmet içi eğitimler ve akademik amaçlı pek çok eğitim internet altyapısı kullanılarak hazırlanan uzaktan eğitim sistemleri ile verilebilmektedir. Türkiye'de 2018 yılında devlet ve özel 31 meslek yüksekokulunda 106 bölüm, 4 fakültede 14 bölüm (2018 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2018) uzaktan eğitim programı bulunmaktadır.

İnternetin hayatımıza hızlı girişi ile eğitim ve iletişim ortamlarında yarattığı dönüşüm insanların iletişim türlerinde de değişikliklere neden olmuştur. Sanal ortamın günlük işlerin yerini almasıyla kişilerin iletişim gereksinimleri de eş zamanlı ve eş zamansız e-posta veya çevrimiçi sohbet gibi internet hizmetleri ile giderilmektedir. İletişim ortamlarının zenginleşmesi ile geleneksel iletişim ortamlarının zaman ve mekân sınırı ortadan kalkmış, görüntülü veya görüntüsüz çoklu ortam ögelerinin kullanıldığı iletişim mümkün olmuştur (Dursun, 2011).

İnsanoğlunun icat ettiği ve kullanmaya başladığı her yenilik bir süre sonra insana eklenen bir eklenti durumuna dönüşmüştür. Bu özellik günümüzde siber ortamlar için de geçerlidir. Katılımcıların özellikleri ile sürekli gelişen ve güncellenen siber ortamlar, gelişmiş bir teknoloji ürünü olmasının yanı sıra kendine özgü kuralları, dilleri, alışkanlıkları olan bilişsel ve sosyal bir uzam olarak karşımızdadır. Oluşturulan bu sanal ortamlarda kimliğin gerçek dünyadan farklı olduğu görülmektedir. Sanal kültür ile gerçek kültür arasındaki kopukluk bazen birbirini anlayamayacak kadar ileri gidebilmektedir. Sanal kültür gerçek yaşama ait alışkanlıkları da etkilemekte ve yüz yüze iletişim kurma biçimlerimizi ortadan kaldırmakta ya da değiştirmektedir (Özdemir, 2012).

İnternetin farklılaşması ve iletişimin temel araçlarından biri haline gelmesiyle sosyal ağ siteleri ortaya çıkmıştır. Bu ortamlarda milyonlarca kullanıcı gerçek

kimlikleriyle yer alarak her türlü bilgiyi özgürce paylaşmaktadır. Buralardaki ilişki bağları içerisinde akrabalık, iletişim, arkadaşlık ve otorite sayılabilir. Bu ortamlarda asıl amaç sanal bir topluluk oluşturup beraber hareket etme, fikirleri paylaşma, yeni çözümler üreterek benzer çalışmalar yapmaktır. Sosyal ağlar eğitim amaçlı da kullanılabilir. Profesyonelce kullanılan ağlar insanları etkileşim, ilişki ve paylaşılan bilgi aracılığıyla birbirine bağlar. Günümüz toplumunun değişen iletişimci yapısı ile kişiler hızlı yaşanan kopuk ilişkiler içerisinde sosyal paylaşım ağları yardımıyla bir sosyal ilişki kurma ve var olan ilişkileri devam ettirme şansı yakalarlar. Sosyal paylaşım ağları toplumun gittiği yönde sosyal olarak bireyleri tamamlamasıyla karşımızdadır (Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal, 2011).

İnternetin bir iletişim aracı olmaktan çıkıp sanal dünyalara dönüşmesi insanların davranışlarında da değişmelere neden olmuştur. İnsanları etkilemek ve kendini ifade etmek için sosyal medyada paylaşımda bulunan insanlar izlendiklerinin bilinciyle kendilerini izleyenlerin beğeneceği paylaşımlar yapmaktadır. Bu davranış gerçek davranışlardan uzaklaşarak simüle edilmiş bir dünyada sanal karaktere dönüşmelerine ve gerçekle sanalın birbirine karışmasına kadar ileri gidebilmektedir.

İletişimin internet üzerinden çoklu ortam ögeleriyle gerçekleşmeye başlaması ile bazı yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Bunlardan birisi de iletişim ortamlarında kişinin kendini gerçek ortamda hissetmesi olarak tanımlanan sosyal buradalıktır.

Sosyal buradalık, insanların medya aracılığı ile gerçekleştirdiği iletişimde kendilerini gerçek ortamda hissetmesi, toplulukla olan ilişkilerin algılanan derinliği şeklinde tanımlanabilir. Bu duygu özellikle e-öğrenme ortamlarında insanların sınıf iklimini hissederek gerçek sınıf ortamındaki etkileşimin sağlanmasıyla kazanılabilir. İnsanların temel gereksinimlerinden biri olan iletişim, bireyler arasında anlam birlikteliği sağlayan ve sosyal ortamların vazgeçilmez bir etkinliğidir. Kısaca insanın olduğu her yerde iletişim vardır. Eğitim öğretimin her aşamasında gerçekleştirilen etkinlikler temelde birer iletişim etkinliğidir (Ergin ve Birol, 2000).

Eğitim öğretim ortamlarında iletişimin artırılması ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar mevcuttur. Uzaktan eğimin yaygınlaşması ile kaliteyi ve etkileşimi artıracak araştırmalar bu alana yönelik olarak artmaktadır. Özmen(2012) yaptığı çalışmada uzaktan eğitime katılan öğrenciler ile sosyal ağ destekli uzaktan eğitim öğrencileri ve yüz yüze öğrenme ortamına katılan öğrencilerin başarı durumlarını karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda sosyal ağ destekli uzaktan eğitim öğrencilerinin başarısı sadece uzaktan eğitim alan öğrencilere göre daha fazladır. Yüz yüze ortamda eğitim alan kontrol grubu öğrencileri ile aralarında fark görülmemiştir. Yüz yüze ortamlar ile sosyal ağ destekli uzaktan eğitimin karşılaştırıldığı öğrenci görüşlerine göre de uzaktan eğitim tekrar tekrar izlenebilir olması, iletişim problemi yaratacak ortamlardan temizlenmiş olması, birbirlerinin yorumlarını ve görüşlerini görebilmeleri, kendini rahat hissetme ve zaman mekân sınırlaması olmaması gibi nedenlerle tercih sebebi olmuştur.

İletişim sürecinde kaynak ve alıcının kişilik özellikleri iletişimin kalitesini artırabileceği gibi fiziksel ortam ve kişilerin geçmiş yaşantılarından kaynaklanan olumsuzluklar iletişimi sekteye uğratabilecek önemli belirleyicilerdir (Dökmen, 2006). İletişim ortamlarının iletişim kalitesine olan etkisini olumlu yönde artırabilmek için kişinin özelliklerine uygun ortamların hazırlanması faydalı olacaktır.

Kişiler arası iletişim sürecinde kaynaktan gönderilen mesajın alıcı tarafından nasıl anlaşıldığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar sonucunda İletişimci Biçimleri tanımlanmıştır. Norton (1978, 1983; Dursun,2011) iletişimci biçimlerini, bir kişinin sözel ve sözsüz olarak göndermiş olduğu mesajlarının alıcı tarafından nasıl alındığı, çevrildiği, nasıl filtre edildiği ya da nasıl anlaşıldığını belirlemenin yolu olarak tanımlamaktadır.

Kişinin sahip olduğu veya aldığı eğitim, bulunduğu çevre gibi faktörler ile geliştirdiği iletişimci biçimlerinin sosyal buradalık algısını etkilediği düşünülmektedir. Sosyal buradalık algısı eğitim öğretim ortamlarında akademik başarıyı etkilemektedir. Bu çalışma ile iletişimci biçimlerinin sosyal buradalık algısı üzerinde etkisi

araştırılacaktır. Elde edilen sonuç uzaktan eğitim ortamlarının şekillendirilmesinde ve öğrenciye yönelik etkileşim ortamlarının tasarımında kullanılabilir.

1.2. Amaç

Uzaktan eğitim ortamlarında kişiler arası etkileşim ve ortamda var olma algısı olarak tanımlayabileceğimiz sosyal buradalığın kişilerin iletişimci biçimleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı uzaktan eğitim öğrencilerinin sahip oldukları iletişimci biçimlerinin sosyal buradalık algısına etkilerini ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algıları nasıldır?
2. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algıları cinsiyet, yaş ve çalışıyor olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sahip olduğu iletişimci biçimleri nasıldır?
4. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sahip olduğu iletişimci biçimleri cinsiyet, yaş ve çalışıyor olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sahip olduğu iletişimci biçimleri ile çevrimiçi ortamlardaki sosyal buradalık algıları arasında ilişki var mıdır?

1.3. Önem

İnternet, bilgi toplumu bireylerinin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri edinmesi için çok önemli bir araçtır. Bu aracın doğru kullanılarak kişiye ve topluma istenen bilgi ve becerileri kazandırmak için eğitim öğretim kurumlarının, eğitmenlerin, öğretmenlerin derslerini buna göre tasarlaması giderek önem kazanmaktadır (Orhan ve Eyüboğlu, 2009).

Bu çalışma ile elde edilecek sonuçlar mevcut iletişimci biçimlerinin sosyal buradalık algısını ne kadar etkilediğini gösterecektir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar uzaktan eğitim ortamlarının tasarımı aşamasında kişilerin iletişimci biçimleri dikkate alınarak etkileşim ve iletişimin daha sağlıklı yapılabilmesi amacıyla kullanılabilir.

Eğitim öğretim ortamlarında sosyal buradalık algısının yüksek olması kişilerin ortama daha fazla katılmalarını sağlayacak bu da etkileşimi artıracaktır. Sanal dünya ile gerçek dünya arasındaki farkın günümüz teknolojileri ile giderek azalması, eğitim ortamlarına dâhil edilen sanal ortamların giderek birbirine benzemesi farklı teknolojilerin kullanımının sosyal buradalık algısı açısından etkisini azaltmaktadır. Alanyazın incelendiğinde teknoloji ve sosyal paylaşım ağlarının sosyal buradalık üzerindeki etkilerinin araştırıldığı görülmektedir. Ancak kullanıcının kişilik özellikleri ile sosyal buradalığın araştırıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu çalışma ile kişinin sahip olduğu iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algısı karşılaştırılacaktır. Ortaya çıkan sonuç uzaktan eğitim ortamlarının tasarımı aşamasında kullanılabilir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma 2016-2017 öğretim yılında Trakya Üniversitesinde uzaktan eğitim programlarına devam eden öğrenciler ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Buradalık: Çevrimiçi ortamlarda bireylerarası iletişimde bir kişinin gerçek bir insan olarak algılanış derecesidir (Shot, Williams ve Christie, 1976). Kişinin kendini ortamda var hissetmesi ve diğer bireylerle iletişim kurabilmesidir. İngilizce alanyazında "social presence" olarak yer alan kavram Türkçe'de sosyal buradalık, toplumsal buradalık, sosyal bulunuşluk şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu

çalışmada alanyazında tanımlamalar "sosyal buradalık (bulunuşluk)" biçiminde birlikte kullanılacaktır.

İletişimci Biçimleri: İletişim sürecinde kaynak tarafındaki kişinin gönderdiği mesajların alıcı tarafındaki kişi veya kişiler tarafından nasıl alındığı, çevrildiği, filtre edildiği ve nasıl anlaşıldığını belirlemenin yoludur (Dursun, 2011). Çevrimiçi ya da yüz yüze ortamlarda gerçekleştirilen iletişim etkinliklerinde bireylerin kişilik özellikleri ve psikolojik olarak birbirinden farklı iletişim yapılarına sahip olması iletişimci biçimlerini oluşturmaktadır. Birbirlerine zıt iletişim yapılarına sahip bireylerin olumlu bir iletişim kurmaları beklenmezken aynı özelliklere sahip bireylerin daha olumlu iletişim kurmaları beklenmektedir.

Uzaktan Eğitim: Öğrenme ve öğretme uygulamalarında farklı ortamlarda bulunan öğretmen ve öğrencinin iletişim teknolojilerini kullanarak gerçekleştirdikleri eğitim modelidir. Bireylere kendi kendine öğrenme imkânı verir. Zamandan ve mekândan bağımsız olması geleneksel eğitime göre daha fazla esneklik sağlar. Birey koşullarına uygulanabilir bir eğitimdir (İşman, 2011).

1.6. İlgili Araştırmalar

1.6.1. Sosyal Buradalığa Yönelik Yapılan Araştırmalar

Öztürk (2009) tarafından yapılan çevrimiçi öğrenme ortamlarında iletişim aracının katılımcıların bilişsel ve sosyal buradalıkları üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında eşzamanlı sohbet ortamındaki öğrencilerin duygusal ve toplumsal özelliklerini karşı tarafa gerçek ortamdaki gibi yansıtabilme yeteneğinin eşzamansız forum ortamındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sohbet ortamındaki öğrenciler bulundukları gruplara daha bağlı ve gruplarında kendilerini daha güvende hissetmişlerdir.

Öğretim ortamlarının sosyal buradalığa (bulunuşluğa) etkisinin araştırıldığı Olpak (2010) çalışmasında grup içi blog, gruplar arası blog ve sohbet ortamını kullanan deney grubu ile forum, mesajlaşma ve sohbet ortamını kullanan kontrol grubu birbiriyle karşılaştırılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubu arasında sosyal buradalık açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun sebebinin her iki ortamda da etkileşim araçlarının tam ve doğru kullanılması için özen gösterilmesi olabilir. Öğretim elemanının öğrencileri sürekli olarak iletişim kurma sürecinde yönlendirmesi ve işbirlikli öğrenme etkinliklerinden yararlanması bu sonucun nedeni olabilir (Olpak, 2010).

Sosyal buradalık ve ortam ilişkisinin araştırıldığı bir başka çalışmada (Aydemir, Küfrevioğlu, Karaman ve Göktaş, 2012) sanal ortamda metin ve karmaşık öğeler içeren durumlar yerine görsel öğelerle zenginleştirilmiş bir ortamda insanların bir avatarla kendini fiziksel olarak var hissetmesi, samimi ve ilgi çekici aktivitelerin oluşturulması öğrencilerin kendilerini ortama dâhil ve daha rahat hissetmelerini sağlayacaktır. Bu durumların oluşturulması sosyal buradalığın artırılmasını sağlamaktadır.

Sosyal buradalığın üç boyutlu sanal ortamlarda algılanışı üzerine yapılan bir çalışmada (Küfrevioğlu, Topu, Çoban ve Göktaş, 2012) bu hissin yüksek olduğu ortamlarda kullanıcıların sanal dünyada verilen görevleri daha doğal bir şekilde yaptıkları ortaya çıkmıştır. 3B sanal ortamların sosyal buradalık açısından samimi, ilgi çekici ve esnek olduğu, ortamın sosyalleşmeye uygun aktif ve genele hitap ettiği ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitimde farklı çalışma ortamlarının başarıya etkisinin araştırıldığı Üstündağ (2012) çalışmasının sonuçlarına göre öğrenciler çalışma ortamında daha fazla etkileşim aracı olmasının faydalı olduğunu düşünmektedir. Öğrencilere çalışma ortamlarını seçme imkanı verildiğinde kendilerine uygun olan çalışma ortamlarını seçmişlerdir. Daha fazla etkileşim aracı olan öğrenme ortamlarında akademik başarı ve sosyal buradalığn (bulunuşluğun) diğerlerine göre yüksek olması beklenirken

gruplar arasında fark görülmemiştir. Tüm gruplarda sosyal buradalık ve akademik başarı puanları yüksektir. Bu sonuç öğrencilere çalışma ortamlarını seçme imkanı verilmesiyle kendilerine uygun ortamlarda çalışmalarıyla açıklanabilir.

Second Life ortamının İngilizce eğitim amacıyla kullanılmasına yönelik olarak yapılan çalışmada katılımcıların gerçek kişiymiş gibi avatarları kullanarak duyguları karşılıklı olarak birbirlerine iletebilmeleri, gerçek yaşamdan örnekler verebilmeleri ve gerçekçi paylaşımda bulunmaları, gerçek kişiler ile iletişim ve etkileşimi hissetmelerini sağlayarak sosyal buradalık (bulunuşluk) algısını desteklemiştir. Ortak bir amaç için birlikte hareket etmeleri özel bir gruba ait olma hissine neden olmaktadır. Second life ortamında bu tarz etkinliklerin yapılması sosyal buradalığı güçlendirmektedir (Çolak, 2013).

Özonur (2013), *Second Life* uygulamasının uzaktan eğitim öğrencileri üzerindeki etkilerini araştırdığı doktora çalışmasına göre sosyal buradalık (bulunuşluk) algısı second life ortamına katılan öğrencilerde artış göstermiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarılarında anlamlı fark görülmemiştir. Second Life uygulamasına katılan öğrencilerin web tabanlı öğretime yönelik tutumlarında olumlu yönde artış görülmüştür.

Yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına, sosyal buradalığına ve güdülenmeye etkisinin araştırıldığı Karaoğlan Yılmaz (2014) çalışmasında yansıtıcı düşünme etkinlikleri ile desteklenmiş podcast kullanan grup ile yansıtıcı düşünme etkinlikleri ile desteklenmemiş podcast kullanan grup arasında sosyal buradalık açısından anlamlı bir fark görülmemiştir. Aynı zamanda yansıtıcı düşünme etkinlikleri ile desteklenmemiş podcast kullanan grup ile yansıtıcı düşünme etkinlikleri ile desteklenmemiş video öğrenme materyallerini kullanan grup arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Literatürde podcast kullanımının sosyal buradalığı artırdığını gösteren Kang ve Gretzel (2012) çalışmaları mevcuttur. Ortaya çıkan bu farklılığın öğrenme ortamından kaynaklandığı düşünülmektedir (Karaoğlan Yılmaz, 2014).

1.6.2. İletişimci Biçimlerine Yönelik Yapılan Araştırmalar

İletişimci biçimlerini ve etkilerini belirlemeye yönelik olarak Türkiye'de yapılan bazı çalışmalar mevcuttur.

Pişiren (2010), uluslararası bir grup tarafından satın alınan bir üretim şirketinde yaşanan kültür değişimi aşamasında yöneticilerin iletişimci biçimlerindeki değişmenin çalışanların iletişim doyumuna etkisinin araştırıldığı bir çalışma yapmıştır. Norton (1978) ölçeğinin uyarlanması ile geliştirilen ölçek 2007 ve 2010 yıllarında uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre 2007 yılında erkek katılımcıların baskın, tartışmacı, rahat, iletişimci imajı faktör puanları kadınlara göre anlamlı bir şekilde yüksektir. 2010 yılında faktörler arasında fark görülmemektedir. İletişimci biçimlerindeki olumlu artış iletişim doyumunda da olumlu artışa neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilen ve Dursun (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçeği kullanarak yapılan çalışmaların bazı önemli sonuçları şu şekildedir;

Dursun (2011) çalışmasında katılımcıların en öne çıkan iletişimci biçimlerinin kesin ve sözsüz iletişim kuran faktörleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Katılımcılar girdikleri ortamlarda belgeye dayalı konuşarak kanıt isteme eğilimindedirler. Aynı zamanda katılımcılar iletişimlerini sözsüz iletişim öğelerini kullanarak desteklemektedirler. Katılımcıların iletişim esnasında ve tartışma ortamlarında açık ve rahat davranamadıkları görülmüştür. Bireylerin çekingen yapısıyla açıklanmaya çalışılan bu durumda içine kapanık olanlar iletişimde rahat davranamazken açık olmayan bireyler de iletişim esnasında kendileri ile ilgili bilgi vermeme eğilimindedirler.

Çuhadar ve arkadaşları (2014) çalışması, öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile iletişimci biçimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adayları iletişim becerilerinde kendilerini ileri düzeyde görmektedir. İletişim biçimlerinin arkadaş canlısı ve etki bırakan faktörlerinde ileri düzeyde görürlerken diğer faktörlerde yeterli düzeyde görmektedirler. Arkadaş canlısı ve sözsüz iletişim kuran faktörlerinde kadınlar lehine anlamlı fark çıkmıştır. İletişim becerileri ile iletişimci biçimlerinin her boyutunda ilişkili olduğu söylenebilir. Özellikle arkadaş canlısı, ilgili ve etki bırakan iletişimci biçimlerine sahip olunması iletişim becerileri konusunda yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

Paslı (2017), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iletişim kurma biçimleri ve bu kurumlardan eğitim alan çocukların sosyal beceri ve davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışma 2016-2017 öğretim yılında Ankara ilinde 287 çocuk ve 55 öğretmen katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler puan sıralamasına göre sözsüz iletişim kuran, arkadaş canlısı, etki bırakan, iletişimci imajı, baskın ve tartışmacı iletişimci biçimlerini kullanmaktadır. 31-40 yaş arası öğretmenlerin arkadaş canlısı faktörü puanları 30 yaş ve altındakilerden daha yüksektir. Öğretmenlerin arkadaş canlısı ve baskın iletişimci biçimlerini kullanması çocukların iletişim becerilerini artırmaktadır. Sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimini kullanması ise çocukların iletişim becerilerini azaltmaktadır. Öğretmenlerin arkadaş canlısı bir iletişimci biçimine sahip olması çocukların iş birliğine yönelik davranışlarını ve sosyal ilişkilerini artırmaktadır.

Kızıltoprak (2018), lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile iletişimci biçimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma 2015-2016 öğretim yılında Çankırı ilinde 761 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre lise öğrencileri en çok kesin iletişimci biçimine sahiptir. Bunu ilgili ve etki bırakan faktörleri izlemektedir. En düşük puan iletişimci imajı faktöründe görülmektedir. Akıllı telefon kullanım süresi ile iletişimci

biçimlerinin arkadaş canlısı, etki bırakan, tartışmacı, kesin, açık, baskın ve iletişimci imajı faktörlerinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki görülmüştür. Öğrencilerin başarı durumlarına bakıldığında arkadaş canlısı, etki bırakan, ilgili, kesin ve dramatize eden faktörleri ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Öğrencilerin başarı durumları arttıkça bu faktörlerde de artma gözlenmektedir.

Ocak ve arkadaşları (2018) çalışmasında öğretmen adaylarının tartışma ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İletişim becerilerini ölçmek için Dursun ve Aydın (2011) tarafından geliştirilen iletişimci biçimleri ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya 2015-2016 öğretim yılında Ege bölgesindeki bir devlet üniversitesinden 258 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile tartışma becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Buradalık

Sosyal buradalık (bulunuşluk), çevrimiçi ve yüz yüze eğitim ortamlarında öğretici ve diğer katılımcılar için güdüleyici bir ortam oluşturarak insanların kendilerini özgür ifade etmelerini amaçlayan başka insanlarla sosyal bir ortamda var olma duygusu olarak tanımlanabilir. Sosyal buradalık algısının yüksek olması öğrenme ortamını daha sıcak hale getirerek öğrenenlerin istekli katılımını sağlar (Kip, 2007).

Alanyazına bakıldığında sosyal buradalık;

- Bireylerarası iletişimde bir kişinin gerçek bir insan olarak algılanış derecesidir (Short, Williams ve Christie, 1976).
- Bireyin gerçek bir insan olarak algılanma derecesi (Gunawardena ve Zittle, 1997).
- İletişim sürecine girişte hissedilen duygu (Whiteman, 2002).
- Başka insanlarla sosyal bir ortamda var olma duygusu (McLellan, 1999).
- Bireyin sosyal anlamda kendini ortamda hissetmesi (Leh, 2001)
- E-öğrenme ortamlarında diğer kişilerle birlikte olma algısı (Biocca, Harms ve Burgoon, 2003).

biçiminde tanımlanmaktadır.

İletişim araçlarındaki yenilikler toplumsal yapıda büyük değişimlere neden olmuş yeni tür insan ilişkileri ortaya çıkmıştır. Bu ilişkileri tanımlamak için ortaya çıkarılan sanal topluluk kavramı aynı anda ve her yerde bulunan bilgisayar ağları ile fiziki mekândan bağımsız çok sayıda insanın siber uzayda bir araya gelmesidir (Gürhani, 2017). Sanal topluluklar insanlara yeni aidiyet ortamları yaratarak yalnızlıklarını paylaşabilecekleri, yeni dostluklar kurabilecekleri veya her türlü konuda yardım alabilecekleri yerler sunacağı öngörülmektedir. Günümüzde sosyal medyanın giderek yaygınlaşması sanal toplulukların da ötesinde, yüz yüze temasın ve bedenin işin içinde olduğu bilinen gündelik yaşamdan ayrılarak internet kullanıcılarının yaşam biçimlerini belirleyen bir sanal kültür oluşturduğu söylenebilir. Bu sanal yaşam gerçek ve kültüre alternatif hale gelmiştir (Özdemir, 2012).

Sosyal buradalığın sağlanmasında iletişimin kolaylaşması ve bireylerin yalnızlık hissetmemelerinin sağlanması önemlidir. Bunun yanında bireylerin ortama dâhil olması ve yeteneklerini sergilemesi onların kendilerini sınıfın bir üyesi olarak görmelerini ve sosyal buradalıklarının yükselmesini sağlayacaktır (Küfrevioğlu, Topu, Çoban ve Göktaş, 2012).

Sosyal buradalık algısını artırmaya yönelik olarak e-öğrenme ortamları hazırlanacağı zaman öncelikle göz önünde bulundurulması gereken durum öğrenen özellikleridir. Sosyal yazılımlar öğrenme ortamındaki diğer bireylerle ve içerikle etkileşimin sağlanması ve etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için kullanılmalıdır. Metin tabanlı eşzamansız sistemlerde sosyal buradalık hissi azalmaktadır. Bu nedenle görsel ve işitsel materyaller ve eşzamanlı iletişim kurulabilecek sistemler kurulmalıdır. E-öğrenme dışında kullanılan sosyal sistemlerin bu ortamlarla birleştirilmesi öğrenenlerin güdülenme düzeylerini artıracaktır. Öğrenenlerin sorumluluk alma ve paylaşma duygularının geliştirilmesi için tartışma forumları eklenebilir. Öğrenenlerin her zaman ve her yerden erişebildikleri, kullanımı kolay, paylaşım yapıp dönüt alabildikleri ortamlar sosyal buradalık duygusunu artırmaktadır (Doğan, Duman ve Seferoğlu, 2011).

Uzaktan eğitimde sosyal (toplumsal) buradalık algısının artırılması için kişiler arası etkileşimin artırılması gerekmektedir. Bu amaçla kullanılabilecek bazı iletişim araçlarını Seferoğlu, Doğan ve Duman (2011) şu şekilde sıralamıştır.

- Anlık iletişim için sohbet araçları: çevrimiçi öğrenme ortamlarında sohbet edilebilmesi bireyler arasındaki uzaklığın etkisini azaltarak ortama ait hissetmelerine yardımcı olacaktır.
- Video Paylaşım Araçları: Yapılan çalışmalar video paylaşım sitelerinin sohbet araçları kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Bireylerin paylaşım ve yorum yapabildikleri bu tür ortamların e-öğrenme ortamlarıyla bütünleştirilmesi sosyal buradalık algılarını artıracaktır.
- Forumlar: Öğrenenlere birlikte çalışma, tartışma, bir konuyu öğrenme ya da bildikleri bir konunun farklı yönlerini öğrenme için fırsat sağlar. Forumda diğer öğrencilerin düşüncelerini, tepkilerini okuyan öğrenci başkalarının varlığını hisseder.
- Podcast: Zamandan ve mekândan bağımsız yapısı ile indirilmesi kolay özel bir teknoloji gerektirmeyen video ve ses dosyası paylaşımıdır.
- Ağ günlükleri (Bloglar): Resim, video ve diğer çoklu ortam öğelerinin gömülebildiği ağ günlükleri öğrenci merkezli değişimi desteklemektedir. Ağ günlüğü oluşturma ve bu yolla iletişim sağlama öğrenenler ve öğreten arasında yüksek düzeyde etkileşim sağlar.
- Wikiler: Kullanıcıların yeni sayfa yaratmasına ve düzenlemeler yapmasına olanak sağlayan bir yapıdır. Grup çalışmaları için uygundur. Öğrenenler bu ortamlarda kolayca paylaşımda bulunabilir ve yaptıkları paylaşımlara ekleme yapıldığında ortamdaki diğer öğrenenlerin varlığını fark eder. Bu da sosyal buradalığı artıcı bir etki yaratır.

- Sosyal Ağlar: Kolay kullanılabilir ve internetin olduğu her yerden ulaşılabilir olması sosyal ağları üstün bir hale getirerek iletişim becerilerini, sosyal bağlılığı ve akran desteğini güçlendirebilir.

2.2. İletişim

İletişim Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğüne göre "düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon" bir diğer tanım da "Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2019)

İletişim sosyal bir olgudur. İletişimin niteliği kültürün öğeleri olan sosyal yapı tarafından belirlenir. İletişim toplumsal bilginin aktarılması sürecidir. İletişim kültürleme ve sosyalleşme sürecinin diğer adıdır. İletişim teknolojinin bir ürünü olmadığı gibi sadece kişiler arası bir etkileşim de değildir. Her iletişim sistemi kendine özgü teknolojileri geliştirir. Teknoloji kendi başına iletişim sistemini oluşturamaz. Her iletişim sisteminin kendine has ilişki biçimleri ve teknikleri oluşmaktadır. Geleneksel anlayışta iletişim bilgi aktarma eylemidir. Kaynağın mesajlarını bir kanal kullanarak alıcıya aktarılması sürecidir. Ancak iletişim bu modelin önerdiğinin aksine evrenin, doğanın ve sosyal hayatın her alanındaki ilişkilerdir (Bal, 2004).

İnsanın doğayla ve insanla yaptığı her ilişki bir iletişimdir. İnsan varoluşuyla birlikte doğa ve insanla iletişime girmiştir. Duygu düşünce ve tecrübelerini çevresiyle paylaşmış bunları kendinden sonrakilere sözlü ve sözsüz olarak anlatma yolları geliştirmiştir (Öztürk, 2008, s. 73).

İletişim üzerine bilimsel çalışmalar yirminci yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde deneysel temele dayanan toplumsal bilimin kurulması tasarısı ile başlar. Şikago okulu bu konunun merkezindedir. Bilimin toplumsal

dengesizliklerin çözümündeki etkisine ilişkin düşünce ile okulun toplumun örgütlenmesinde yer alan iletişim biçimlerine ilişkin mikro sosyolojik yaklaşımı birbiriyle uyumludur (Mattelard ve Mattelard, 2011).

Kitle iletişim araçları toplumun her türlü enformasyona ulaşmak için kullandıkları ilk başvurdukları kaynaklarıdır. Bunların içerisinde sınırları ortadan kaldırma yeteneği ile diğer iletişim araçlarından hızlıca ayrılan internet, iş alanlarının yanı sıra kültürel alanda da küreselleşmenin ana biçimlendiricisi olmuştur. İnternet ile birlikte toplumsal ve bireysel anlamda yeni iletişim türleri ve iletişim biçimleri ortaya çıkmıştır.

Sınırları ortadan kaldıran internet, iş alanlarının yanı sıra kültürel alanda da hızlı bir küreselleşme sağlamıştır. Yaşanan bu değişim toplumsal ve bireysel ilişki biçimlerini etkilemiş, yeni kimliklerin, yeni kültürel yapıların oluşmasına imkân sağlamıştır (Özdemir, 2012).

İnternet ortamında iletişime kişilerin kolay uyum sağlamalarının bir nedeni de esnek kimlikledir. Bu ortamlarda kimlikler bireyin kendisi tarafından oluşturulmakta ve istenildiği gibi şekillenebilmektedir. Sunduğu farklı seçeneklerle insanlara hayal dünyalarına paralel bir gerçeklik sunan sanal ortamlar kişilere esnek kimlik ya da kimliklerle psikolojik olarak rahatlama sağlamaktadır. Yeni teknolojiler gerçek dünyanın sıkıntı ve korkularından kurtulup endişeden uzak ve güvenli bir iletişim kurmak isteyenlere kaçış imkânı sağlamaktadır. Bireyler gerçek hayatta sahip olamadıklarına sanal ortamlarda sahip olarak gerçek yaşamdaki yoksunluklarını telafi etmeye çalışmaktadırlar (Özdemir, 2012).

İnternetin hayatımıza girmesi ve sosyal medyanın giderek gelişmesi insanlar arasında iletişimde yeni kanalların açılmasını sağlamıştır. Sosyal ağlar olarak da adlandırılan bu ortamlarda kişisel ifadelerin, ilgi duyulan alanların paylaşılması sanal ortamda sosyal kimliği tanımlamaktadır. Yapılan araştırmalar sosyal ağların iletişim becerilerini geliştirdiğini, akran desteğini güçlendirdiğini ve işbirliğine dayalı

öğrenmenin gerçekleşmesini sağladığını göstermektedir. Sosyal ağların maliyetinin düşük olması nedeniyle eğitim süreçlerinde kullanımı yaygınlaşmakta, öğrencilerin öğrenme süreçlerine web üzerinden tekrar erişerek kendi öğrenme geçmişlerine ulaşabilmelerine olanak sağlamaktadır (Gülbahar, Kalelioğlu, ve Madran, 2010).

İnternet Türkiye'de bilgi paylaşımında bulunmak ve sosyal ağlara bağlanmak için çok sık kullanılır. Canöz (2016) yaptığı çalışmada gelir düzeyi ve eğitim durumuna bakılmaksızın Türkiye'de internet kullanımının yüzde 78.5'e ulaştığını göstermektedir.

Sosyal ağları kullanma oranlarına bakıldığında (Canöz, 2016) Facebook yüzde 85 ile en çok tercih edilen sosyal paylaşım sitesidir. Aynı zamanda sosyal ağların kullanma sıklıklarına bakıldığında yüzde 79.7'sinin her gün bu ağları ziyaret ettiği görülmektedir.

Kitle iletişim araçlarındaki her yenilik insanlar için yeni bir umut olmaktadır. İnternet diğer iletişim teknolojileriyle karşılaştırıldığında küresel ölçekte bir dönüştürme potansiyeline sahip olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. İlk bakışta hiçbir sınıfın mülkiyetinde olmadığı görülen internet sınırları ortadan kaldırarak insanlara ulaşılması güç özgürlükler sunmaktadır. Ancak devletlerin bu konuda yaptığı filtreleme ve izleme çalışmaları, yapılan her şeyin kaydının tutulması internet üzerinde olağanüstü bir denetim mekanizmasının varlığını da gösterir (Özdemir, 2012). Bu denetim ve izlenme internet üzerinde gerçek kimliğin gizlenmesi, sanal karakterler oluşturulması gibi etkilere neden olmaktadır.

2.2.1. Eğitimde İletişim

Geleneksel eğitim öğretim ortamlarında öğretmenler genellikle kaynak rolünde yer alıp bilgiyi paylaşırken alıcı rolündeki öğrencilere mesajlarını iletmede kanal olarak çok çeşitli araç gereç ve materyal kullanabilir. Uzaktan eğitim ortamlarının gelişmesi öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-içerik etkileşimi için yeni kanalların oluşmasını sağlamıştır.

Bilginin kolay, hızlı ve düşük maliyetle yayılmasına olanak sağlayan iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, eğitimde de büyük etkilere neden olmuştur. Eğitimdeki bu değişim, küreselleşen dünyada meydana gelen toplumsal dönüşüm ve değişmelerden etkilenmesi sonucu olmaktadır. Sürekli değişen ve gelişen teknolojiler ile dönüşüm sürecinden geçen toplumsal yapımız eğitim ortamlarında da değişime neden olmaktadır.

2.3. İletişimci Biçimleri

İletişimci biçimleri, iletişim sürecinde kaynak tarafındaki kişinin gönderdiği mesajların alıcı tarafındaki kişi veya kişiler tarafından nasıl alındığı, çevrildiği, filtre edildiği ve nasıl anlaşıldığını belirlemenin yoludur (Dursun, 2011).

İletişimci biçimlerinin kavramsallaştıran ve alanyazına kazandıran Norton (1978 ve 1983) çalışmaları sonucunda alt boyutlarıyla birlikte iletişimci biçimlerini ortaya koymuştur. On bir farklı boyutu olan iletişimci biçimci biçimlerini Dursun (2011) şu şekilde aktarmaktadır.

Arkadaş canlısı: Duygusal davranışlar sergileyen, iletişim kurması kolay bireylerdir. İnsanlara samimi bir şekilde ilgi göstererek onların söylemlerini doğrular. Bu kişiler art niyetli olmamaktan derin bir samimiyet gösterme aralığında değerlendirilir.

Etki bırakan: İletişimsel davranışları nedeniyle kolay hatırlanan bireylerdir. Bu duruma hangi davranışların neden olduğu tam olarak saptanamasa da karşıdaki bireyin konu hakkında ne kadar tatmin edildiğinin göstergesidir.

Rahat: İletişim sırasında endişeden uzak, sakin ve kendine güvenen kişilik özelliklerindedirler. İletişime girdiklerinde daha az heyecanlanırlar. Sakin, soğukkanlı, güvenli bir tavır sergiler.

Tartışmacı: Tartışmacı iletişimci biçimine sahip kişilerde mücadele ve tartışma özellikleri görülmektedir. İletişimde sürekli kanıt isteme ve negatif düşünme eğilimindedir.

İlgili: Karşı tarafı dinleyen ve empati kurabilen bireylerdir. Baskın ve dramatize eden iletişimci biçimleri ile benzerlik göstermez. İyi bir dinleyici olduğu veya karşı tarafa dinler göründüğü hissi verdiği için iletişim çatışmalarına ve iletişim kesintilerine engel olurlar.

Kesin: Kavramları net olarak ortaya koyarlar. İddiaların belgelenmesi onlar için önemlidir. Bu özellikteki kişilerin baskın ve tartışmacı olma eğiliminde olmaları beklenir. Bu iletişimci özelliklerine sahip birey tartışmalarda tam ve kesin olmaya çalışmakta kanıt ve belgeyi önemsemektedir.

Sözsüz iletişim kuran: Beden dilini anlatmak istediklerini abartmak, küçük göstermek ya da anlamı güçlendirmek için kullanan kişilerdir. Göz teması, jest ve mimikler iyi kullandığı iletişim araçlarıdır.

Dramatize eden: Bu özellikteki kişiler ilgiyi mesaja çekmeyi başaran kişilerdir. Hemen göze çarparlar. İletişim sırasında abartma, mecaz, hikâyeler kullanan, ses tonunu ayarlayabilen, hayal gücü yüksek kişilerdir. Özellikle öğrenme ortamlarında daha etkilidirler.

Açık: Duygularını açıkça ifade eden, içine kapanık olmayan karakterdedir. Kişi bir şey söylemese bile duygu durumu diğer insanlar tarafından fark edilir. Konuşkan, açık sözlü, dışa dönük ve samimi bir iletişim içerisindedirler. İletişim kurduğu insanlar tarafından çekici ve güvenilir bulunurlar.

Baskın: İletişim sırasında otoriterdirler. Kendine güvenen, ses tonu yüksek, mücadeleci ve girişken kişilerdir. Karşı tarafı rahatsız edici bazı davranışlar gösterebilirler. Konuşma zamanını, şeklini ve içeriğini belirleme ve kontrolü ellerinde tutma eğilimindedirler.

İletişimci imajı: Bu iletişimci biçimi kişinin kendisini iletişimde nasıl tanımladığını göstermektedir. İyi bir iletişimci imajına sahip olduğunu düşünen kişiler daha kolay etkileşime girerken, kötü iletişimci imajına sahip olduğunu düşünen kişiler çekingen tavırlar sergilemektedir.

İletişimci biçimlerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan çalışmalarda benzer kavramlara bazı tanımlar yapılmıştır. Özarallı (1995, Akt. Tozluyurt 2003) yaptığı doktora çalışmasında kişisel iletişim tarzlarını belirlemeye çalışmıştır. Buna göre kişisel iletişim tarzları; düşüncelerini aktarırken özen göstermesi ve seçtiği kelimelere dikkat etmesi şeklinde gerçekleşen **özenli mesaj iletimi**, iletişimin açık ve özgür bir şekilde çift yönlü yapılmasını ifade eden **açık ve çift yönlü iletişim**, kendine güvenen ve doğrudan bir iletişimi ifade eden **direkt**, dinleme esnasında gösterilen dikkat ve özeni ifade eden **dikkatli dinleme**, başkaları ile iletişim esnasında doğal ve rahat davranışlarla kendini gösteren **informel**, iletişim esnasında lafı dolandırmadan doğrudan anlatımın yapıldığı **kısa ve öz** iletişim tarzı şeklinde tanımlanmıştır.

İletişimci biçimlerinin genel çerçevesi içtenlik, empati, karşıdakini anlama, etkili dinleme, iyi niyetli olma, kesinlik, etkili olma, saldırganlık, baskınlık, abartı, jest ve mimikler şeklinde çizilebilir. İletişimci biçimleri birçok iletişim becerisi ile benzerlik gösterirken kendi içinde de benzerlikler ve tamamen birbirinden kopuk farklılıkları görmek de mümkündür (Paslı, 2017).

Tu ve McIsaac (2002 Aktaran: Kip (2007)) çevrimiçi ortamlarda düşük etkileşimin sosyal buradalık (bulunuşluk) algısını azaltacağını ve iletişim biçimlerinin sosyal buradalık algısını etkileyeceğini belirtmiştir.

2.4. Uzaktan Eğitim

Bilgi toplumuna ulaşmak bilginin üretilmesi, paylaşılması ve paylaşılan bilgilerin insanlar tarafından kullanılarak farklı bilgilere ve buluşlara ulaşılması ile olur. Bilgi bu anlamda ilk büyük çıkışını yazının keşfedilmesiyle yapmıştır. Daha sonra 15. yüzyılda matbaanın bulunması bilginin üretilmesi ve çoğaltılması anlamında büyük bir ivme yaratmıştır. Ancak bunların hepsinden daha büyük sıçramayı ikinci dünya savaşı sonrasında bilgisayarın bulunması ve evlerde kullanılması ile yapmıştır (Selvi, 2012).

Bilgiyi elde etmek isteyen toplumlar açısından önemli olan bir diğer unsur bilginin etkili bir şekilde kullanılmasıdır. Burada bilgi teknolojilerinin ve bunu kullanan insanın önemi ortaya çıkar. Bilgi teknolojilerinin üretimi ve kullanımı toplumların gelişmişlik düzeylerini ve günümüz dünya düzenindeki konumlarını belirler. Yalnızca bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler dahi incelense toplumlar arasındaki mesafelerin ne denli hızla açıldığı ve bilgi teknolojilerinin kullanımının ne denli önemli olduğu görülecektir (Selvi, 2012).

Klasik açıdan bakıldığında teknoloji insan vücudunun bir uzantısıdır. İnsanoğlu teknoloji ile yeteneklerini ve becerilerini geliştirerek doğaya kafa tutmaya

ve onu egemenliği altına almaya çalışmaktadır. Makineler bu anlamda insan vücudunun bir parçası bir uzantısı gibidir. Medya araçları için de aynı bakış açısı geçerlidir (Baudrillard, 2011).

Bilgiye erişmenin, bilgiyi uygulayabilmenin ve bilgi üretebilecek yeterliliğe sahip olmanın yolu eğitimdir.

Eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için ülkeler büyük bir çaba içerisindedir. Ancak tüm bu çabalara rağmen sınırlı imkânlar nedeniyle herkese eşit fırsatlar sunulamamaktadır. Uzaktan eğitim bu ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkmış, zamanın teknolojilerini kullanarak eğitimi herkese ulaştırmıştır (İşman, 2011).

Uzaktan eğitimin genel özelliklerine bakıldığında; öğrenci ve öğretmen birbirlerinden farklı mekânlardadır, öğrenmeyi gerçekleştirmek için özel teknikler kullanılır, iletişim teknolojileri kullanılarak öğrenme-öğretme faaliyetleri gerçekleştirilir, zaman kısıtlaması yoktur, sistemli bir yapıdır, değişen koşullara göre esnek bir yapıya sahiptir (İşman, 2011).

2.5. Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Eğitim öğretim ortamlarında zamanın teknolojileri her daim kullanılır olmuştur. Uzaktan eğitimin de tarihinin çok eskilere dayandığı kabul edilmesine rağmen bilinen tarihi 1700'lerde mektupla öğretime dayanır. Teknoloji temelli uzaktan eğitim ise 1900'lü yıllarda görsel ve işitsel materyallerin okullarda kullanılmasıyla başlamıştır. Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi şu şekildedir (İşman, 2011):

- Mektup öncesi dönem: İlk yazışmalı uzaktan eğitimin 20 Mart 1728 yılında kendi kendine çalışma gerektiren bir gazete ilanıyla başladığı kabul edilir.
- Mektupla öğretim dönemi: 1800'lü yılların sonlarında Amerika'da ilk geniş kapsamlı yazışmalı uzaktan eğitim sistemi kurulmuştur.

- Tek yönlü radyo ve televizyon dönemi: İletişim teknolojilerindeki yeni buluşlar uzaktan eğitimcilerin dikkatini çekmiş ve okullarında kullanmak istemişlerdir. Radyonun gelişmesiyle birlikte Philadelphia'da bulunan St. Joseph Koleji 1912 radyo lisansını alarak yayınlarına başlamıştır. Televizyonun icadı eskilere dayansa da eğitim amaçlı kullanılması II. Dünya Savaşı sırasında pek çok kanalın kapanması ile sekteye uğramıştır. Savaş sonrası televizyon teknolojisi hızla gelişmeye başlamış ve uzaktan eğitim kurumlarının en önemli iletişim aracı haline gelmiştir.
- Çift yönlü radyo televizyon dönemi: 1960-1990 yılları arasında televizyon ve telefon teknolojilerinin birleştirilmesiyle telekonferans uygulamaları başlamıştır. Bu dönem;
  - Sesli telekonferans dönemi: Telefon hatları kullanılarak farklı bölgelerde bulunan öğretmen ve öğrenciler arasında aynı anda sesli görüşmeler yapılmasına imkân sağlanmıştır.
  - Video telekonferans dönemi: Uyduların gelişmesiyle birlikte bu dönem başlamıştır. İlk video konferans Amerika'da Ulusal Teknoloji Üniversitesi'nde farklı eyaletlerde bulunan mühendislik öğrencilerine yüksek lisans dersi verilmesiyle başlamıştır.
- Uydu ve gelecek teknolojiler dönemi: 1990'lı yıllarda uydu teknolojisinin bilgisayarlar ile birlikte kullanılmasından sonra gelişmiş ülkelerin eğitim programlarında bilgisayarlar önemli rol oynamaya başlamıştır. Bilgisayar destekli öğretim ile öğrenciler öğretim materyallerine okula gitmeden erişebilmektedir. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte direk yayın uyduları, kişisel iletişim servisi, uydu temelli uzaktan eğitim, bilgisayar teknolojileri, sanal öğrenme ortamları, sanal gerçeklik gibi yeni teknolojiler uzaktan eğitime entegre olmaya devam edecektir.

Türkiye'de uzaktan eğitimin tarihine baktığımızda 1970 yıllarda yükseköğretimde meydana gelen hızlı talep artışını karşılamak için bazı önlemlerin alındığı görülmektedir. Anadolu kentlerine yeni üniversiteler kurmak bu amaçla alınan ilk önlemler olsa da artan talebi karşılamada yetersiz kalınmıştır. Üniversitelerin

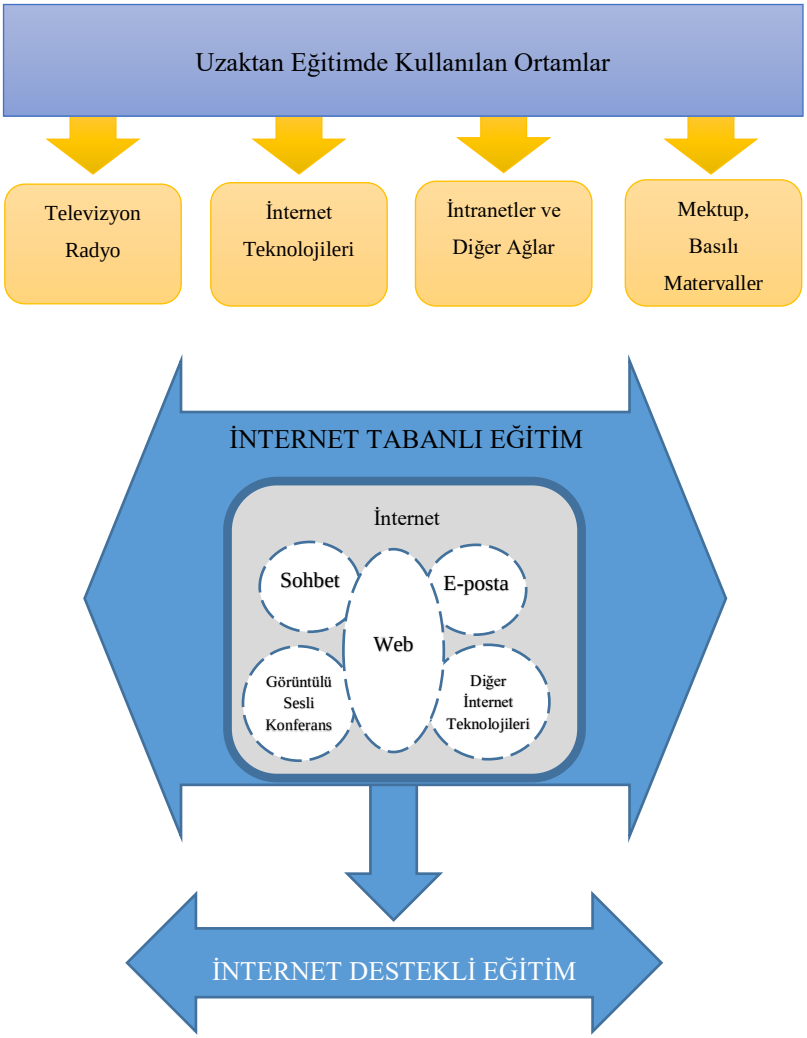
kapasitelerinin artırılması ve gece eğitimi açılması üniversitelerden yeterli desteği bulamamıştır. Bu açığı gidermek için 1974-75 yılında mektupla öğretim başlamış ve 1975-76 yılında Yaykur'a dönüşmüştür. 1981 yılında kabul edilen 2547 sayılı kanunla uzaktan eğitim programları televizyondan yayınlanan dersler ve yeni düzenlemelerle Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesine bağlanarak devam etmiştir. 1990'lı yıllardan sonra üniversite eğitiminin kitleselleşmesinde uzaktan eğitimin de etkisi olmuştur. Yapılan altyapı çalışmaları ile TÜBİTAK ve Türk Telekom ortaklığında ULAKBİM (Ulusal Bilgi Merkezi) ve ULAKNET (Ulusal Akademik Ağ) projeleri ile ileri teknoloji uzaktan eğitim hizmetleri verilmeye başlanmış ve dijital kütüphanecilik hizmetleri başlamıştır (Tekeli, 2003).

Uzaktan eğitim, çağımızın ürünü olan bilginin üretilmesi, işlenmesi ve dağıtılması aşamalarında kullanılabilecek en etkili yol olan internet teknolojileri ile gelişmesini sürdürmektedir. İnternet teknolojilerinden önce mevcut olan her yeniliği bünyesine katan uzaktan eğitim sistemi internet ile birlikte altın çağına ulaşmıştır.

Gelişen internet ve teknolojiler uzaktan eğitim anlayışını değiştirmiştir. Günümüzde "web tabanlı öğrenme", "çevrimiçi öğrenme", e-öğrenme" gibi isimlerle adlandırılan yeni biçimler uzaktan eğitim için kullanılırken örgün öğretimde de kullanılmaya başlanmıştır. Mesleki gelişim için hizmet içi eğitim veren birçok şirket bilgisayar destekli öğrenme ortamlarına yönelmektedir. Zamanımızın öğrenci ve çalışanları sanal ortamda grup çalışmalarının vazgeçilmez olacağı işyerlerine uyum sağlamalıdır (Gürbüz, 2009).

Günümüzde uzaktan eğitim ortamlarının nasıl olması gerektiğine yönelik pek çok araştırma yapılmaktadır. Bu amaçla yapılan Esgice, Küçük, Aydemir ve Karaman, (2012) çalışmasında uzaktan eğitimde öğrenme materyali olarak video derslerin kullanılmasına yönelik öğrenci görüşlerini incelemişlerdir. Öğrencilere göre video dersler öğrencilik hissi oluşturup derse karşı ilgiyi artırmaktadır. Uzaktan eğitimde hissedilen yüzyüze etkileşim eksikliği uygun şekilde hazırlanan video derslerle giderilebilir. Öğrenciler video derslerin öğrenmelerini ve öğrendiklerini

hatırlamalarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Öğrenciler anlamadıkları konuları video dersleri tekrar izleyerek anlamlandırabilmektedirler. Kendi öğrenme stilleri ve hızlarına göre öğrenme süreçlerini yapılandırabilmektedirler. Video derslerin gerçek sınıf ortamında veya buna benzer stüdyo ortamında çekilmesi sosyal buradalık hissini artırıcı etkisinden dolayı tercih edilmektedir.

Şekil 1: Uzaktan Eğitimde İnternet ve Eğitim İlişkisi

Kaynak: Şendağ, 2009

Bilgi toplumunda insanlar için bilgisayar ve internetten ayrı kalmak mümkün değildir. Pek çok ülkede eğitim, sağlık, kültür gibi kamu hizmetleri internet aracılığı ile yapılmakta ve bunun yaygınlaşması için çalışmalar yapılmaktadır. Televizyon,

radyo ve gazete gibi iletişim araçları yerine internetin kullanılması insanların bilginin üretilmesi ve paylaşılması aşamasında aktif rol alarak gereksinimlerini doyuma ulaştırabilecekleri etkinlikler yapabilmesine olanak verir (Selvi, 2012).

Uzaktan eğitimde rastgele uygulamalar yerine hedef kitlenin özellikleri araştırılarak ne tür uygulamalar yapılacağı belirlenmelidir. Hedef kitlenin ve öğretim elemanlarının bilgisayar becerilerinin geliştirilmesi sunulan hizmetlerin etkili ve verimli olmasında önem taşımaktadır. Uzaktan eğitimde istenen sonuçların alınabilmesi için ilgi ve tutumlarının iyi belirlenmiş olması ve sistemin buna göre tasarlanmış olması gereklidir. Öğrenenlerin sürece etkili bir şekilde katılması kalıcı öğrenme açısından önemlidir. Öğrenenlerin kendi aralarında etkileşimin yüksek olduğu durumlarda sosyal (toplumsal) buradalık duygusu da yüksek olmaktadır. Bu da etkili öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayacaktır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011).

2.6. Uzaktan Eğitimde Etkileşim

Moore (1993; akt. Kılıç Çakmak ve Olpak, 2018) toplumsal yapı ve ihtiyaçların değişimi sonucu ortaya çıkan uzaktan eğitimi basit bir coğrafi ayrılıktan çok pedagojik bir kavram olarak değerlendirmiştir. Öğrenci ve öğretmenin her zaman mekân olarak bazen de hem zaman hem de mekân olarak ayrı olduğunu belirtmiş bu ayrılığın sebep olduğu psikolojik ve iletişimsel boşluğu işlemsel uzaklık olarak adlandırmıştır. İşlemsel uzaklığın öğretmen-öğrenci ilişkisini etkileme derecesi; bireyler arasında derste ortaya çıkan olumlu nitelikte etkilere sahip etkileşimlerden oluşan **diyalog**, ders tasarımında kullanılan elemanların veya öğretim programlarının çeşitli iletişim araçları kullanılarak yapılandırılmasıyla oluşturulan **yapı**, öğrencilerin amaçlarına ulaşmak için kendi kontrolleri ve kendi öğrenme yöntemlerini ile öğretim programları ve öğrenme materyallerini kullanmaları sürecini tanımlayan **öğrenen özerkliği** ile belirlenir.

Uzaktan eğitimde etkileşim türleri aşağıdaki gibidir.

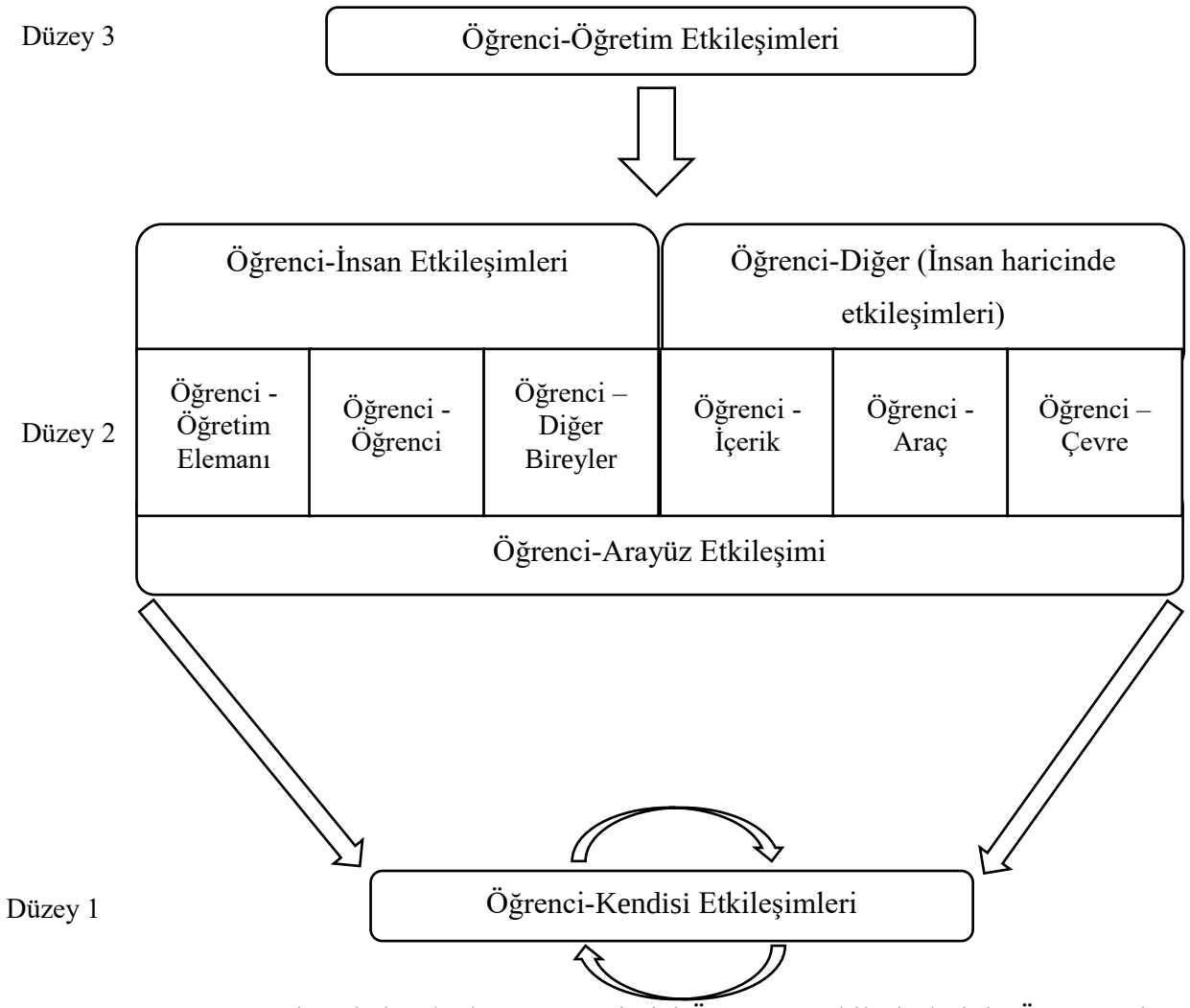
Öğrenen-İçerik: Öğrenenin derse ait materyallerle girdiği etkileşim türüdür. Öğrenenin bağımsızlığı ve kontrolü temel teşkil eder. Öğrenen bağımsızlığı zaman ve mekândan bağımsız olarak ders içeriğine erişebilmesidir. Öğrenenin bağımsız olması kendi öğrenme hızına göre çalışmasını kontrol etmesidir (Çakır, Uluyol ve Karadeniz, 2008).

Öğrenen-Öğretmen: Bu etkileşim her öğrenme ortamında öğrenenin motivasyonu için önemlidir. Bu etkileşimin iyi örneklerinde öğrenen ve öğreten arasında iletişimi artırır, öğrenenler arasında işbirliği sağlar, aktif öğrenmeye yardımcı olur, zamanında dönüt verir, öğretim için harcanan zaman önemlidir, öğrenenden beklenti üst seviyededir, farklı yetenekleri ve öğrenme stillerini kabul eder (Çakır, Uluyol ve Karadeniz, 2008).

Öğrenen-Öğrenen: Bu etkileşim için öğrenenlerin birbirlerini tanıyacağı ortamlar oluşturulmalıdır. Öğrenenlerin iletişimde olması ve paylaşımda bulunmaları konular hakkında detaylı düşünmelerine imkân verir (Çakır, Uluyol ve Karadeniz, 2008).

Öğrenen-Teknoloji: Bu etkileşim eşzamanlıda öğrenen ve öğretenin aynı anda bir araya gelmesiyle, eşzamansızda ise zaman sınırlaması olmadan gerçekleşir (Çakır, Uluyol ve Karadeniz, 2008).

İnternet temelli eğitimin yaygınlaşması ile arayüz etkileşimi konusu gündeme gelmiştir. Öğrenci-arayüz etkileşiminin etkili bir şekilde gerçekleşmesi uzaktan eğitim öğrencilerinin başarısında doğrudan ilgilidir. Öğrencinin öğretim elemanı ve içerikle etkileşime girmesi için önce arayüzle etkileşime girmesi gerekir (Üstündağ, 2012).

Şekil 2 Hirumi'nin Planlanmış Çevrimiçi Öğrenme Etkileşimlerinin Üç Düzeyi

Kaynak: Üstündağ, 2012

Ekici ve Kıyıcı (2012) sosyal ağların öğrenme bağlamında kullanımına yönelik olarak yaptıkları çalışmada Facebook ortamında ADDIE modeli baz alınarak bir uygulama geliştirmişlerdir. Öğretim İlke ve Yöntemleri dersinin uyarlanmasıyla oluşturulan bu uygulamanın verilerine göre sosyal ağ tabanlı öğretim materyalinin kullanımı öğrenci başarısını olumlu bir şekilde etkilemiştir. Literatürde farklı sonuçlara rastlansa da olumlu sonuçlara ulaşmak için eğitim teknolojisi olarak sosyal ağların kullanımında öğretim tasarımı önemli bir aşamadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve yapılan istatistikler ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programlarına kayıtlı öğrencilerin iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri geçmişte var olmuş ya da halen var olan durumu mevcut şekliyle göstermeye yarayan modellerdir. İlişkisel tarama modelinde değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri ve değişim varsa bunun nasıl olduğu araştırılır (Karasar, 2005). Bu modelde araştırmacı istenen verilerin toplanması dışında herhangi bir yönlendirme veya müdahalede bulunmaz. Doğal olarak ortaya çıkan ilişkileri bulmak ve tanımlamak için kullanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Trakya Üniversitesi'nde tamamı uzaktan eğitim ile öğrenim gören Tunca Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans öğrencilerinden oluşan 166 kişidir. Trakya Üniversitesi'nde tamamı uzaktan eğitim ile

öğrenim gören lisans programı olmadığı için lisans öğrencileri bu çalışmanın dışında tutulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		n	%
Yaş Dağılımı	19-24 Yaş	37	22.3
	25-29 Yaş	65	39.2
	30-34 Yaş	31	18.7
	35-39 Yaş	26	15.7
	40 Yaş ve üzeri	7	4.2
Cinsiyet	Kadın	38	22.9
	Erkek	128	77.1
İş Durumu	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	84.3
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.0
	Çalışmıyor	21	12.7
Devam Edilen Uzaktan Eğitim Programı	Meslek Yüksek Okulu	94	56.6
	Yüksek Lisans	72	43.4
Toplam		166	100.0

Tablo 1'de incelendiğinde yaş dağılımlarına göre %22.3'ü (37) 19-24 yaş aralığında, %39.2'sinin (65) 25-29 yaş aralığında, %18.7'sinin (31) 30-34 yaş aralığında, %15.7'sinin (26) 35-39 yaş aralığında, %4.2'sinin (7) 40 yaş ve üzeri olduğu; cinsiyet dağılımlarına göre %22.9'unu (38) kadınların, %77.1'ini (128) erkeklerin oluşturduğu; %84.3'ünün (140) tam zamanlı bir işte çalıştığı, %3'ünün (5) yarı zamanlı bir işte çalıştığı, %12.7'sinin (21) çalışmadığı görülmektedir. Katılımcıların devam ettiği programa bakıldığında %56.6'sı (94) meslek yüksekokulu öğrencisi iken % 43.4'ü (72) yüksek lisans öğrencisidir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada katılımcı bilgi formu, sosyal buradalık (bulunuşluk) ölçeği ve iletişimci biçimleri ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır.

Verilerin toplanması için sosyal buradalık ölçeği ve iletişimci biçimleri ölçeklerini geliştiren kişilerde EK 1'de yer alan izinler alındıktan sonra Trakya Üniversitesi Etik Kuruluna izin başvurusu yapılmıştır. EK 2'de yer alan veri toplama izni alındıktan sonra 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde uzaktan eğitim öğrencilerine yapılan çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Ulaşılan tüm öğrencilerden araştırmaya katılmak isteyen öğrencilere EK 3'de bulunan ölçek formları verilerek uygun zamanda doldurmaları istenmiştir. Toplanan 307 adet formdan boş olan 55 form ile eksik, yanlış ve özensiz doldurulan 86 form ayrıldıktan sonra kalan 166 form istatistiksel değerlendirmeye alınmıştır.

3.3.1. Katılımcı Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen cinsiyet, medeni durum, yaş, iş durumu, aylık ortalama gelir ve devam edilen öğretim programının sorulduğu Katılımcı Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.2. Sosyal Buradalık Ölçeği

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarını ölçmek için Hughes ve arkadaşları (2007) tarafından hazırlanan sosyal buradalık (bulunuşluk) göstergeleri temel alınarak Kılıç Çakmak, Çebi ve Kan (2014) tarafından geliştirilen etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler olmak üzere üç alt boyuttan ve 5'li Likert tipinde hazırlanmış toplam 17 maddeden oluşan Sosyal Buradalık (Bulunuşluk) Ölçeği

kullanılmıştır. 461 katılımcı ile geçerlik güvenirlik çalışması yapılan ölçeğin iç tutarlık katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Sosyal buradalık; etkileşim (7 madde, α=.76), aidiyet (5 madde, α=.81), duyuşsal ifadeler (5 madde, α=.75) şeklinde 3 alt boyut ile ölçülmektedir.

Sosyal buradalık ölçeğinin güvenirliğini belirlemeye yönelik olarak hesaplanan Cronbach-Alfa katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Buradalık Ölçeği Güvenirlik Değerleri

Faktör	Cronbach-Alfa (α)
Sosyal Buradalık Ölçeği Toplam	.80
Etkileşim	.73
Aidiyet	.83
Duyuşsal İfadeler	.55

Ölçeğin toplan Cronbach-Alfa değeri .80'dir. Alfa değeri .80 ile 1.00 arasında ise yüksek derecede güvenilir, .60 ile .80 arası oldukça güvenilir, .40 ile .60 arası düşük derecede güvenilir kabul edilmektedir (Özdamar, 2010). Ölçeğin toplam alfa puanı yüksek derecede güvenilir kabul edilebilir. Etkileşim faktöründe alfa değeri .73 ile oldukça güvenilir düzeydedir. Aidiyet faktörü için alfa puanı .83 ile yüksek derecede güvenilir bulunmuştur. Duyuşsal ifadeler faktörü için alfa değeri .55 olarak hesaplanmıştır. Bu değer düşük derecede güvenilir olsa da madde sayısı 10'dan az olan faktörlerde bu gibi durumlarla karşılaşmak olasıdır. Faktörün güvenirliğini kontrol etmek için maddeler arasındaki bağıntıların .20 ile .40 arasında olması iç tutarlılığın sağlandığını göstermektedir (Akbulut, 2010). Bu faktör için maddeler arasındaki bağıntı değerleri kontrol edilerek uygun olduğu görülmüştür.

3.3.3. İletişimci Biçimleri Ölçeği

Araştırmada katılımcıların sahip oldukları iletişimci biçimlerini belirlemek ve ölçmek için Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilen ve Dursun (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan İletişimci Biçimleri ölçeği kullanılmıştır. Norton, yüz yüze iletişim kuran bireylerde; "arkadaş canlısı", "etki bırakan", "rahat", "tartışmacı", "ilgili", "kesin", "sözsüz iletişim kuran", "dramatize eden", "açık", "baskın" ve "iletişimci imajı" olmak üzere 11 temel özellik bulunduğunu belirtmiştir (Norton, 1983 Akt. Dursun, 2011).

Norton tarafından geliştirilen iletişimci biçimleri ölçeğinin uyarlama çalışması Dursun ve Aydın (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar sonucunda ölçeğin istatistiksel bakımdan geçerli değerler taşıdığı ve Türk öğrencilerden veri toplamak amacıyla kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. 235 kişi ile yapılan geçerlik güvenirlik çalışması sonucunda iç tutarlık katsayısı ölçekte yer alan dolgu maddeleri çıkartıldıktan sonra .904 olarak hesaplanmış ve mükemmel kabul edilen sınırlar içerisinde yer almıştır. Ölçek son haliyle, arkadaş canlısı (4 madde, α=.57), etki bırakan (4 madde, α=.75), rahat (4 madde, α=.33), tartışmacı (4 madde, α=.60), ilgili (3 madde, α=.48), kesin (3 madde, α=.38), sözsüz iletişim kuran (3 madde, α=.61), dramatize eden (4 madde, α=.45), açık (4 madde, α=.44), baskın (4 madde, α=.63) ve iletişimci imajı (4 madde, α=.78) şeklinde 41 madde ve 6 dolgu maddesi ile toplam 47 madde 11 faktörden oluşmaktadır (Dursun ve Aydın, 2011).

İletişimci biçimleri ölçeğinin güvenirliğini belirlemeye yönelik olarak hesaplanan Cronbach-Alfa değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. İletişimci Biçimleri Ölçeği Güvenirlik Değerleri

Faktör	Cronbach-Alfa (α)
İletişimci Biçimleri Ölçeği Toplamı	.91
Arkadaş Canlısı	.60
Etki Bırakan	.81
Rahat	.20
Tartışmacı	.63
İlgili	.47
Kesin	.51
Sözsüz İletişim Kuran	.51
Dramatize Eden	.51
Açık	.34
Baskın	.57
İletişimci İmajı	.69

Tablo 3'te yer alan iletişimci biçimlerinin Cronbach-Alfa değerlerine bakıldığında ölçek toplamı için .91 ile yüksek derecede güvenilir bulunmuştur. Etki bırakan faktöründe yüksek düzeyde, Arkadaş Canlısı, Tartışmacı ve İletişimci İmajı faktörlerinde orta düzeyde güvenilir çıkmıştır. Ölçeğin diğer faktörlerinde bu değer düşük derecede güvenilir olsa da madde sayısı 10'dan az olan faktörlerde bu gibi durumlarla karşılaşmak olasıdır. Faktörün güvenirliğini kontrol etmek için maddeler arasındaki bağıntıların .20 ile .40 arasında olması iç tutarlılığın sağlandığını göstermektedir (Akbulut, 2010). Bu faktör için maddeler arasındaki bağıntı değerleri kontrol edilerek uygun olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada sürecinde veri toplama araçları ile toplanan veriler MS Excel ile veri girişi yapıldıktan sonra SPSS 22.0 ortamına aktarılmıştır. Verilerde ters maddeler yeniden kodlanmıştır. Faktörlere göre ortalama ve toplam puanlar alındıktan sonra

verilerin normallik testleri yapılmıştır. Bu aşamada normalliği bozan hatalı ve özensiz doldurulan formlar istatistikten çıkarılmıştır.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarını ortaya koymak amacıyla "Sosyal Buradalık (Bulunuşluk) Ölçeği" ile toplanan veriler için Tablo 4'te verilen çarpıklık basıklık değerlerine ulaşılmış ve normal dağılım kabul edilerek parametrik testlerden yararlanılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini sınamak için Cronbach-Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerden ortalama, yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Sosyal buradalık ölçeğinden alınan sonuçların katılımcı bilgi formunda yer alan cinsiyet değişkenine göre farklılığını ölçmek için T-testi, yaş ve çalışma durumu değişkenlerine göre farklılığını ölçmek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) kullanılmıştır.

Tablo 4. Sosyal Buradalık Ölçeği Çarpıklık Basıklık Değerleri

Değişken	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal Buradalık Ölçek Toplamı	.029	-.135
Duyuşsal İfadeler Faktörü	.206	-.045
Etkileşim Faktörü	-.172	-.240
Aidiyet Faktörü	-.262	-.146

Tablo 4'te sosyal buradalık ölçeği faktör ortalamaları için hesaplanan çarpıklık basıklık değerleri verilmiştir. Bu değerler ve grafiksel analizler yapılarak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerini ortaya koymak amacıyla "İletişimci Biçimleri Ölçeği" ile toplanan veriler için Tablo 5'te verilen çarpıklık basıklık değerlerine ulaşılmış ve normal dağılım kabul edilerek parametrik testlerden yararlanılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini sınamak için Cronbach-Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerden ortalama, yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. İletişimci biçimleri ölçeğinden alınan sonuçların katılımcı bilgi

formunda yer alan cinsiyet değişkenine göre farklılığını ölçmek için T-testi, yaş ve çalışma durumu değişkenlerine göre farklılığını ölçmek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) kullanılmıştır.

Tablo 5. İletişimci Biçimleri Ölçeği Çarpıklık Basıklık Değerleri

Değişken	Çarpıklık	Basıklık
Arkadaş Canlısı	.23	-.16
Etki Bırakan	.09	-.37
Rahat	.07	-.42
Tartışmacı	-.19	-.40
İlgili	.13	-.04
Kesin	-.11	-.44
Sözsüz İletişim Kuran	-.10	.03
Dramatize Eden	.13	-.20
Açık	.40	.29
Baskın	.21	-.24
İletişimci İmajı	-.22	-.34

Tablo 5'te iletişimci biçimleri ölçeği faktör ortalamaları için hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerleri verilmiştir. Bu değerler ve grafiksel analizler yapılarak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Araştırmada analizler 0.05 manidarlık düzeyinde sınanmıştır. Ölçeklerin birbirleriyle olan ilişkilerini ortaya koymak için Pearson Korelasyon katsayısı ve Çoklu Regresyon hesaplaması yapılmıştır. Korelasyon katsayısının mutlak değer olarak 0.70-1.00 arasında olması yüksek, 0.70-0.30 arasında olması orta, 0.30-0.00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk vd. 2013).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan uzaktan eğitim öğrencilerinden veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin analizleri ile ortaya çıkan bulgulara ve bu bilgiler ile yapılan yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Uzaktan Eğitim Ortamlarında Sosyal Buradalık Algısının İncelenmesi

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarının ortalama puanları ve demografik değişkenlere göre değişimini gösteren tablolar sırasıyla verilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Buradalık Ölçeği Ortalama Puanları İstatistikleri

Değişken	Madde Sayısı (k)	Puan Aralığı	n	$\overline{X}$	$\overline{X}$ / k	SS
Sosyal Buradalık Ölçek Toplamı	17	17-85	166	62.47	3.67	.51
Duyuşsal İfadeler Faktörü	5	5-25	166	16.21	3.24	.71
Etkileşim Faktörü	7	7-35	166	27.02	3.86	.63
Aidiyet Faktörü	5	5-25	166	19.24	3.85	.70

Tablo 6 incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarının olumlu yönde olduğu görülmektedir ($\overline{X}$ =3.67). Ölçeğin alt faktörleri için ortalama puanları incelendiğinde duyuşsal ifadeler faktörü ($\overline{X}$ =3.24), etkileşim faktörü ($\overline{X}$ =3.86), aidiyet faktörü ($\overline{X}$ =3.85) değerleri ortaya çıkmıştır. Ölçek geneli

ve alt faktörler göz önüne alındığında elde edilen bu sonuçlar uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Sosyal buradalık (bulunuşluk) algı düzeylerinin sosyal paylaşım ortamı ve öğrenme yönetim sistemi üzerindeki farklılaşmasına bakılan Balat, (2014) çalışmasında her iki ortamda da sosyal buradalık düzeyleri ortalamanın üzerinde çıkmıştır. Benzer etkinliklerin her iki ortamda da yapılması bu sonuca yol açmış olabilir.

Kılıç, Horzum ve Çakıroğlu, (2016) çalışmasında web konferans sistemiyle öğrenim gören öğrencilerin bilişsel, sosyal ve öğretimsel buradalık düzeyleri yüksek çıkmıştır. Elde edilen sonuçlara göre sosyal buradalığın gelişimi bilişsel buradalığın gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Öğretimi veren kişilerin ortamın özelliklerini etkili kullanması, öğrencilerin kendilerini ortamda rahat hissetmesi, işbirliğine dayalı ortak çalışmalar yapılması ve tartışma ortamının hazırlanarak teşvik edilmesi sosyal, bilişsel ve öğretimsel buradalığı artırmaktadır.

Olpak (2013), çevrimiçi ortamlarda farklı geribildirim stratejilerinin sosyal buradalığa (bulunuşluğa) etkisini araştırdığı doktora çalışmasında, öğrencilerin çalışmalarını öğretim elemanının değerlendirdiği grup ile öğrencilerin birbirlerini değerlendirdiği grup arasındaki farkı incelemiştir. Akademik başarı açısından iki grup arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Sosyal buradalık algısı açısından incelendiğinde her iki grupta iyi seviyede sosyal buradalık gözlenirken gruplar arasında anlamlı farka rastlanmamıştır.

Sosyal buradalık düzeylerinin yapılan benzer çalışmalarda da yüksek çıkması iletişim ortamlarının ihtiyaçlara cevap verecek şekilde yapılanması ve insanların bu yeniliğe adaptasyonunun sağlanmasıyla açıklanabilir.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık ölçeğini madde puanları Tablo 7 de yer almaktadır.

Tablo 7. Uzaktan Eğitim Ortamlarında Sosyal Buradalık Ölçeği Puanları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Sohbet ortamında yazışırken duygularımı ifade etmek için gülen yüz gibi ifade ikonları [:) , ;), :P] kullanırım.	5	3.0	13	7.8	5	3.0	79	47.6	64	38.6	166	4.11	.997
Sohbet ortamında yazışırken duygularımı (kızgınlık, şaşırma… vb.) ifade etmek için büyük harfleri kullanırım.	22	13.3	47	28.3	22	13.3	50	30.1	25	15.1	166	3.05	1.313
Sohbet ortamında farklı renkler kullanarak duygularımı ifade ederim.	30	18.1	55	33.1	29	17.5	39	23.5	13	7.8	166	2.70	1.233
Sanal ortamda diğer öğrencilerle iletişimimde mizahi öğeler kullanırım.	8	4.8	22	13.3	27	16.3	79	47.6	30	18.1	166	3.61	1.077
Sanal ortamdaki arkadaşlarımla kişisel konularım hakkında konuşurum.	31	18.7	52	31.3	28	16.9	39	23.5	16	9.6	166	2.74	1.274
Sanal ortamda belirtilen fikirlere katılıp katılmadığıma ilişkin görüşlerimi bildiririm.	5	3.0	18	10.8	40	24.1	75	45.2	28	16.9	166	3.62	.988
Sanal ortamdaki yazışmalara hiç bir tepkide bulunmam. (Ters Madde)	36	21.7	65	39.2	35	21.1	20	12.0	10	6.0	166	3.58	1.134
Fikirlerimi diğer öğrencilere açıkça ifade ederim.	2	1.2	11	6.6	32	19.3	81	48.8	40	24.1	166	3.88	.893
Sanal ortamda diğer kişilere soru sormaktan çekinirim. (Ters Madde)	55	33.1	67	40.4	22	13.3	14	8.4	8	4.8	166	3.89	1.109
Sanal ortama girdiğimde, ortamdaki diğer kişileri selamlarım.	6	3.6	9	5.4	24	14.5	72	43.4	55	33.1	166	3.97	1.012
Sanal ortamdan ayrılırken diğer kişilere ayrılacağını belirten İfadeler kullanırım (iyi akşamlar, yarın görüşmek üzere, ben çıkıyorum... vb.)	9	5.4	13	7.8	16	9.6	64	38.6	64	38.6	166	3.97	1.136
Sanal ortamda diğer kişilere hitap ederken isimlerini kullanırım.	0	0	9	5.4	20	12.0	81	48.8	56	33.7	166	4.11	.817
Ortamda bulunan diğer kişilerle bilgi paylaşımında bulunurum.	1	.6	11	6.6	21	12.7	83	50.0	50	30.1	166	4.02	.867
Grup arkadaşlarımla birlikte anılmaktan mutlu olurum.	2	1.2	14	8.4	22	13.3	84	50.6	44	26.5	166	3.93	.918
Kendimi diğer öğrencilere yakın hissederim.	2	1.2	15	9.0	41	24.7	85	51.2	23	13.9	166	3.67	.868
Kendimi ekibin/takımın bir parçası gibi hissederim.	4	2.4	8	4.8	37	22.3	78	47.0	39	23.5	166	3.84	.921
Sanal ortamdaki arkadaşlarımdan bahsederken “biz, bizimkiler, bizim grup... vb.” ifadeler kullanırım.	3	1.8	15	9.0	38	22.9	71	42.8	39	23.5	166	3.77	.970

Tablo 7 incelendiğinde duyuşsal ifadeler faktörü altında yer alan 3. madde *"Sohbet ortamında farklı renkler kullanarak duygularımı ifade ederim."* maddesi 2.7 ortalamaya sahiptir. Katılımcıların %18.1'i (30) kesinlikle katılmıyorum, %33.1'i (55) katılmıyorum seçeneklerini işaretlemiştir. Bu sonuçlar uzaktan eğitim ortamlarında farklı renk kullanımının duyguları ifade etmek için tercih edilmediğini göstermektedir. 5. madde olan *"Sanal ortamdaki arkadaşlarımla kişisel konularım hakkında konuşurum."* Maddesi katılım oranı en düşük maddelerden biridir. Katılımcıların %18.7'si (31) Kesinlikle katılmıyorum, %31.3'ü (52) katılmıyorum seçeneklerini işaretlemiştir. Sosyal buradalık algısı her ne kadar yüksek olsa da kişisel bilgilerin sanal ortamda paylaşımı konusunda seçici davranılmaktadır. Birinci madde olan *"Sohbet ortamında yazışırken duygularımı ifade etmek için gülen yüz gibi ifade ikonları [:), ;), :P] kullanırım."* Maddesi 4.11 ortalamaya sahiptir. Katılımcıların %38.6'sı (64) kesinlikle katılıyorum, % 47.6'sı (79) katılıyorum seçeneklerini işaretlemiştir. Bu madde değerlendirildiğinde sanal ortamda duyguları ifade etmek için gülen yüz, asık surat gibi klavye tuş kısaltmalarının tercih edildiğini göstermektedir. Etkileşim faktörü altında yer alan ve 4.11 gibi yüksek bir ortalamaya sahip olan 12. madde *"Sanal ortamda diğer kişilere hitap ederken isimlerini kullanırım."* maddesinde katılımcıların %33.7'si (56) kesinlikle katılıyorum, %48.8'i (81) katılıyorum seçeneklerini işaretlemiştir. Bu sonuç sanal ortamda karşıdaki kişi ile iletişimde isim kullanımının tercih edildiğini göstermektedir. Aidiyet faktörü içerisinde bulunan 13. madde *"Ortamda bulunan diğer kişilerle bilgi paylaşımında bulunurum"* maddesi 4.02 ortalamaya sahiptir. Katılımcıların %30.1'i (50) kesinlikle katılıyorum, %50'si (83) katılıyorum seçeneklerini işaretlemiştir. Bu sonuç özellikle eğitim ortamlarında ders ve materyal paylaşımının yüksek olduğunu göstermektedir. Kişisel bilgi paylaşımında kısıtlayıcı olan katılımcılar diğer bilgiler için paylaşımcı özellik göstermektedir.

4.2. Sosyal Buradalık Algısının Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyetleri ile sosyal buradalık algılarına ilişkin bulgular Tablo 8'da verilmiştir.

Tablo 8. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Buradalık Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

	Grup	N	$\overline{X}$	Ss	Sd	t	p<
Sosyal Buradalık Ölçek Toplamı	Kadın	38	3.7663	.52729	164	1.270	.206
	Erkek	128	3.6475	.49960			
Duyuşsal İfadeler Faktörü	Kadın	38	3.3158	.75928	164	.727	.468
	Erkek	128	3.2203	.69592			
Etkileşim Faktörü	Kadın	38	3.9774	.52780	164	1.310	.192
	Erkek	128	3.8248	.65777			
Aidiyet Faktörü	Kadın	38	3.9211	.76905	164	.731	.466
	Erkek	128	3.8266	.67782			

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarının cinsiyete göre değişimlerini ölçmek için bağımsız örneklem T-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında sosyal buradalık algısının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür (t=1.27 sd=164 p=0.206). Diğer bir ifadeyle katılımcıların sosyal buradalık algıları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur. Ölçeğin alt faktörleri incelendiğinde Duyuşsal ifadeler faktörü: t=0.727 sd=164 p=0.468, Etkileşim faktörü: t=1.31 sd=164 p=0.192, Aidiyet faktörü: t=0.731 sd=164 p=0.466 sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark görülmemiştir. Katılımcıların sosyal buradalık algıları cinsiyet değişkenine bağlı olarak değişmemektedir. Yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde cinsiyet değişkeninin sosyal buradalığa etkisinin olmadığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır (Kip, 2007), (Öztürk E. , 2009), (Acar ve Uslu, 2012), (Polat, 2013), (Gündüz, Aydemir ve Karaman, 2018), (Kılıç Çakmak ve Olpak, 2018).

Yüz yüze ortamlarda ortaya çıkan iletişim engellerinin ve kısıtlamalarının uzaktan eğitim ortamlarında olmaması kullanıcılara daha rahat ve farklı kimliklerle kendini ifade etme ortamı sunmaktadır. Bu durumun cinsiyet değişkeninde ortaya çıkabilecek farklılaşmayı ortadan kaldırdığı düşünülmektedir.

4.3. Sosyal Buradalık Algısının Yaş Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşları ile sosyal buradalık algılarına ilişkin bulgular Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Buradalık Algılarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Boyut	Yaş	N	$\overline{x}$	Ss	Sd	F	p<
Sosyal Buradalık Ölçek Toplamı	19-24 Yaş	37	3.6773	.51592	4	.426	.790
	25-29 Yaş	65	3.6389	.53032			
	30-34 Yaş	31	3.7723	.57047			
	35-39 Yaş	26	3.6312	.33048			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.7227	.55982			
Duyuşsal İfadeler Faktörü	19-24 Yaş	37	3.2973	.74030	4	.196	.940
	25-29 Yaş	65	3.2462	.70955			
	30-34 Yaş	31	3.2645	.79731			
	35-39 Yaş	26	3.1462	.60810			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.1714	.63696			
Etkileşim Faktörü	19-24 Yaş	37	3.9266	.66720	4	1.161	.330
	25-29 Yaş	65	3.7495	.64683			
	30-34 Yaş	31	4.0276	.62642			
	35-39 Yaş	26	3.8352	.46720			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.8776	.82243			
Aidiyet Faktörü	19-24 Yaş	37	3.7081	.71429	4	.643	.633
	25-29 Yaş	65	3.8769	.71824			
	30-34 Yaş	31	3.9226	.70176			
	35-39 Yaş	26	3.8308	.63923			
	40 Yaş ve üzeri	7	4.0571	.69007			

Uzaktan eğitim öğrencilerinin yaşları ve sosyal buradalık puanlarına bakıldığında tüm yaş gruplarında yüksek bir puan ortalaması görülmektedir. 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) sosyal buradalık ortalaması 3.6773, 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) sosyal buradalık ortalaması 3.6389, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) sosyal buradalık ortalaması 3.7723, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) sosyal buradalık ortalaması 3.6312, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) sosyal buradalık ortalaması 3.7227 şeklinde bulunmuştur. Alt faktörlere incelendiğinde 40 yaş ve üzeri 7 katılımcının Aidiyet faktörü puanları en yüksek ortalamaya (4.0571) sahipken duyuşsal ifadeler faktöründe 35-39 yaş arası 26 kişinin ortalaması (3.1462) ile en düşük ortalamaya sahiptir. Diğer yaş grupları açısından duyuşsal ifadeler en düşük ortalamaya sahip ölçek faktörüdür.

Analiz sonuçları katılımcıların sosyal buradalık algıları ile yaşları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir (F=.426 p=.790). Diğer bir ifadeyle katılımcıların sosyal buradalık algıları yaşa göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ait Anova testi sonuçlarına bakıldığında duyuşsal ifadeler faktörü F=.196 p=.940, etkileşim faktörü F=1.161 p=.330, aidiyet faktörü F=.643 p=.633 sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre sosyal buradalık algısı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark yoktur. Başka bir ifadeyle sosyal buradalık algısının alt boyutları yaşa göre değişmemektedir.

Benzer çalışmalar incelendiğinde yaş değişkeninin anlamlı bir yordayıcı olmadığını gösteren sonuçlara rastlanmaktadır (Acar ve Uslu, 2012; Kip, 2007; Polat, 2013).

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarını inceleyen Gündüz, Aydemir ve Karaman (2018) çalışmasında yaş değişkeni sosyal buradalığın anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. Çalışma sonuçlarına göre 31-40 yaş arası bireyler 40 yaş üzeri bireylere göre daha yüksek sosyal buradalığa sahiptir.

Yaş değişkeninin sosyal buradalığın anlamlı bir yordayıcısı olmaması, bilgisayar okuryazarlığının yaygınlaşması ve uzaktan eğitim öğrencilerinin belli bir teknolojik yeterliliğe sahip olması nedeniyle böyle bir sonuç ortaya çıktığı düşünülmektedir.

4.4. Sosyal Buradalık Algısının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların bir işte çalışıyor olma durumları ile sosyal buradalık algılarına ilişkin bulgular Tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Buradalık Algılarının Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	İş Durumu	N	$\overline{X}$	Ss	Sd	F	p<
Sosyal Buradalık Ölçek Toplamı	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.6794	.48591	2	.326	.722
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.4941	.65977			
	Çalışmıyor	21	3.6863	.61928			
Duyuşsal İfadeler Faktörü	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.2086	.70593	2	1.554	.215
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.7200	.96540			
	Çalışmıyor	21	3.3524	.65393			
Etkileşim Faktörü	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.8684	.61644	2	1.413	.246
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.4000	.81064			
	Çalışmıyor	21	3.9116	.68434			
Aidiyet Faktörü	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.8857	.65619	2	1.688	.188
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.4000	1.10454			
	Çalışmıyor	21	3.7048	.84052			

Uzaktan eğitim öğrencilerinin çalışıyor olma durumlarına baktığımızda tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) 3.6794 ortalamaya sahiptir. Yarı zamanlı bir işte çalışan 5 kişinin (%3) ortalaması 3.4941 iken çalışmayan 21 kişinin (%13) ortalaması ise 3.6863'dür. Alt faktörler incelendiğinde duyuşsal ifadeler faktöründe tam zamanlı çalışan 140 kişinin 3.2086 değeri en düşük ortalamadır. Aidiyet faktöründe tam zamanlı çalışanların ortalaması 3.8857 ile en yüksek ortalamadır.

Sosyal buradalık algısının iş durumuna göre değişimini incelemek için Anova testinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçları katılımcıların sosyal buradalık algıları ile çalışma durumları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir (F=.326 p=.722). Diğer bir ifadeyle katılımcıların sosyal buradalık algıları çalışıyor olma durumlarına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ait Anova testi sonuçlarına bakıldığında duyuşsal ifadeler faktörü F=1.554 p=.215, etkileşim faktörü F=1.413 p=.246, aidiyet faktörü F=1.688 p=.188 sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre sosyal buradalık algısı ile iş durumu arasında anlamlı bir fark yoktur. Başka bir ifadeyle sosyal buradalık algısının alt boyutları iş durumuna göre değişmemektedir.

4.5. Uzaktan Eğitim Ortamlarında İletişimci Biçimlerinin İncelenmesi

Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimleri ortalama puanları ve demografik değişkenlere göre değişimini gösteren tablolar sırasıyla verilmiştir.

Tablo 11. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri Ortalama Puanları İstatistikleri

Değişken	Madde Sayısı (k)	Puan Aralığı	n	$\overline{X}$	$\overline{X}$ / k	SS
Arkadaş Canlısı	4	4-20	166	15.23	3.81	.57
Etki Bırakan	4	4-20	166	15.16	3.79	.62
Rahat	4	4-20	166	12.85	3.21	.51
Tartışmacı	4	4-20	166	13.36	3.34	.72
İlgili	3	3-15	166	11.2	3.73	.55
Kesin	3	3-15	166	11.43	3.81	.60
Sözsüz İletişim Kuran	3	3-15	166	11.35	3.78	.58
Dramatize Eden	4	4-20	166	13.43	3.36	.61
Açık	4	4-20	166	12.71	3.18	.53
Baskın	4	4-20	166	13.63	3.41	.62
İletişimci İmajı	4	4-20	166	13.83	3.46	.74

Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinin ortalama puanları incelendiğinde yüksek bir değere sahip olduğu görülmektedir. Arkadaş canlısı faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 15.23 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.81 ile oldukça yüksek bir değerdir. Etki bırakan faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 15.16 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.79'dur. Rahat faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 12.85 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.21'dir. Tartışmacı faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 13.36 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.34'tür. İlgili faktörü için alınabilecek en yüksek puan 15 iken katılımcıların toplam puanı 11.2 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.73'dür. Kesin faktörü için alınabilecek en yüksek puan 15 iken katılımcıların toplam puanı 11.43 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.81'dir. Sözsüz iletişim kuran faktörü için alınabilecek en yüksek puan 15 iken katılımcıların toplam puanı 11.35 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.78'dir. Dramatize eden faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 13.43 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.36'dır. Açık faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 12.71 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.18'dir. Baskın faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 13.63 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.41'dir. İletişimci İmajı faktörü için alınabilecek en yüksek puan 20 iken katılımcıların toplam puanı 13.83 olmuştur. Puan ortalaması ise 3.46'dır. Ölçek faktörleri göz önüne alındığında elde edilen bu sonuçlar uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimleri puanlarının oldukça yüksek olduğunu gösterirken özellikle Arkadaş canlısı, Kesin, Etki bırakan, Sözsüz iletişim kuran ve İlgili faktörlerinde ortalamalar diğer iletişimci biçimlerine göre daha yüksektir.

Tablo 12. İletişimci Biçimleri Ölçeği Arkadaş Canlısı Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
İnsanlara hayranlığımı kolaylıkla ifade ederim.	1	.6	22	13.3	52	31.3	63	38.0	28	16.9	166	3.57	.94
Başkalarının katkılarını arkadaşça olmak adına sıklıkla dile getiririm.	0	0	10	6.0	40	24.1	85	51.2	31	18.7	166	3.83	.80
Son derece arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım.	0	0	8	4.8	20	12.0	95	57.2	43	25.9	166	4.04	.76
İletişim kurduğum her zaman insanları cesaretlendirici olma eğilimindeyimdir.	3	1.8	8	4.8	39	23.5	86	51.8	30	18.1	166	3.79	.86

Tablo 12'de yer alan uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinin madde bazında ortalama puanlarına bakıldığında Arkadaş canlısı faktöründe bulunan (m36) "*Son derece arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım."* maddesi ortalama puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %57.2'si (95) Evet, %25.9'u (43) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Arkadaş canlısı faktöründe yer alan (m6) "*Başkalarının katkılarını arkadaşça olmak adına sıklıkla dile getiririm."* maddesine katılımcıların %51.2'si (85) Evet, %18.7'ü (31) Kesinlikle Evet cevaplarını vermiştir. Ortalaması 3.81 olan Arkadaş canlısı faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde tercih edildiğini göstermektedir.

Tablo 13. İletişimci Biçimleri Ölçeği Etki Bırakan Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Söylediklerim genellikle insanlar üzerinde etki bırakır.	0	0	7	4.2	52	31.3	82	49.4	25	15.1	166	3.75	.76
İletişim kurduğum insanlar üzerinde, beni hatırlatacak belirli bir izlenim bırakırım.	0	0	6	3.6	36	21.7	91	54.8	33	19.9	166	3.91	.75
İnsanlarda belirgin bir izlenim bırakırım.	0	0	4	2.4	53	31.9	73	44.0	36	21.7	166	3.85	.78
Söyleyiş tarzım genellikle insanlar üzerinde etki bırakır.	0	0	11	6.6	62	37.3	67	40.4	26	15.7	166	3.65	.82

Etki bırakan faktörü altında yer alan (m5) "*İletişim kurduğum insanlar üzerinde, beni hatırlatacak belirli bir izlenim bırakırım."* maddesi ortalama puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %54.8'i (91) Evet, %19.9'u (33) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Etki bırakan faktöründe bulunan (m12) *"İnsanlarda belirgin bir izlenim bırakırım."* maddesine katılımcıların %44'ü (73) Evet, %21.7'si (36) Kesinlikle Evet şıklarını işaretlemiştir. Ortalaması 3.79 olan Etki bırakan faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde geçerli bir madde olduğunu göstermektedir.

Tablo 14. İletişimci Biçimleri Ölçeği Rahat Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Konuşmamda biraz gergin bir hava vardır. (Ters)	30	18.1	72	43.4	42	25.3	18	10.8	4	2.4	166	3.64	.98
Çok rahat bir iletişimciyimdir.	0	0	11	6.6	35	21.1	83	50.0	37	22.3	166	3.88	.83
Heyecanım bazen konuşmamın ritmini ve akışını etkiler. (Ters)	1	.6	13	7.8	29	17.5	87	52.4	36	21.7	166	2.13	.86
Baskı altında sakin bir konuşmacıyımdır.	16	9.6	24	14.5	52	31.3	59	35.5	15	9.0	166	3.20	1.10

Rahat faktöründe bulunan (m8) "*Çok rahat bir iletişimciyimdir."* maddesi ortalama puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %50'si (83) Evet, %22.3'ü (37) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Rahat faktöründe bulunan (m13) *"Heyecanım bazen konuşmamın ritmini ve akışını etkiler."* maddesine katılımcıların %52.4'ü (87) Evet, %21.7'si (36) Kesinlikle Evet cevabını vermiştir. Ters puanlanan bu madde 2.13 puan ile ortalaması en düşük olan maddedir. Genel ortalaması 3.21 olan Rahat faktörü uzaktan eğitim öğrencileri tarafından diğer iletişimci biçimlerine oranla daha az tercih edilmektedir.

Tablo 15. İletişimci Biçimleri Ölçeği Tartışmacı Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden üstüne giderim.	4	2.4	42	25.3	46	27.7	55	33.1	19	11.4	166	3.26	1.04
Çok tartışmacıyımdır.	7	4.2	49	29.5	46	27.7	49	29.5	15	9.0	166	3.09	1.06
Ateşli bir tartışmaya girdiğimde kendimi durdurmakta zorlanırım.	11	6.6	46	27.7	38	22.9	47	28.3	24	14.5	166	3.16	1.18
Çözülmemiş bir tartışmayı yarıda kesmek canımı sıkar.	3	1.8	14	8.4	22	13.3	94	56.6	33	19.9	166	3.84	.90

Tartışmacı faktörü altında yer alan (m39) "*Çözülmemiş bir tartışmayı yarıda kesmek canımı sıkar."* maddesi ortalama puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %56.6'sı (94) Evet, %19.9'u (33) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Tartışmacı faktöründe bulunan (m9) *"Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden üstüne giderim."* maddesine katılımcıların %33.1'i (55) Evet, %11.4'i (19) Kesinlikle Evet şıklarını işaretlemiştir. Ortalaması 3.34 olan Tartışmacı faktörü uzaktan eğitim öğrencileri tarafından diğer iletişimci biçimlerine oranla daha az tercih edilmektedir.

Tablo 16. İletişimci Biçimleri Ölçeği İlgili Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Birine, iletişim kurarken söylediği şeyi her zaman aynen tekrar edebilirim.	5	3.0	28	16.9	61	36.7	57	34.3	15	9.0	166	3.30	.96
Genellikle karşımdaki insanları dinlediğimi gösterecek tepkiler veririm.	0	0	1	.6	16	9.6	108	65.1	41	24.7	166	4.14	.59
Son derece dikkatli (özenli) bir iletişimciyimdir.	1	.6	10	6.0	38	22.9	95	57.2	22	13.3	166	3.765	.78

İlgili faktörü altında yer alan (m18) "*Genellikle karşımdaki insanları dinlediğimi gösterecek tepkiler veririm."* maddesi ortalama puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %65.1'i (108) Evet, %24.7'si (41) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Ortalaması 4.14 olan bu madde faktörün ve ölçeğin en yüksek puan alan maddesidir. Ortaya çıkan bu sonuç katılımcıların dinleme alışkanlıkları hakkında fikir vermektedir. İlgili faktöründe bulunan (m45) *"Son derece dikkatli (özenli) bir iletişimciyimdir."* maddesine katılımcıların %57.2'si (95) Evet, %13.3'ü (22) Kesinlikle Evet şıklarını işaretlemiştir. Ortalaması 3.73 olan İlgili faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde geçerli bir madde olduğunu göstermektedir.

Tablo 17. İletişimci Biçimleri Ölçeği Kesin Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Tartışmalarda tam ve kesin tanımlar verilmesi için ısrar ederim.	1	.6	17	10.2	38	22.9	85	51.2	25	15.1	166	3.70	.87
İletişim kurarken yüzde yüz doğru olmaya çalışırım.	0	0	2	1.2	23	13.9	97	58.4	44	26.5	166	4.10	.67
Tartışmalarda, insanlardan iddialarını belgelemeleri ya da kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım	4	2.4	18	10.8	41	24.7	76	45.8	27	16.3	166	3.63	.96

Kesin faktörü altında yer alan (m28) "*İletişim kurarken yüzde yüz doğru olmaya çalışırım."* maddesi 4.10 ortalama ile puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %58.4'ü (97) Evet, %26.5'i (44) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Kesin faktöründe bulunan (m25) *"Tartışmalarda tam ve kesin tanımlar verilmesi için ısrar ederim."* maddesine katılımcıların %51.2'si (85) Evet, %15.1'i (25) Kesinlikle Evet şıklarını işaretlemiştir. Ortalaması 3.81 olan Kesin faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde tercih edilen bir tür olduğunu göstermektedir.

Tablo 18. İletişimci Biçimleri Ölçeği Sözsüz İletişim Kuran Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.	0	0	3	1.8	43	25.9	90	54.2	30	18.1	166	3.89	.71
İletişim kurarken sürekli olarak el-kol hareketleri kullanırım.	3	1.8	27	16.3	38	22.9	76	45.8	22	13.3	166	3.52	.98
İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım.	0	0	6	3.6	31	18.7	96	57.8	33	19.9	166	3.94	.73

Sözsüz iletişim kuran faktörü altında yer alan (m43) "*İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım."* maddesi 3.94 ortalama ile puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %57.8'i (96) Evet, %19.9'u (33) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Sözsüz iletişim kuran faktöründe bulunan (m15) *"Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır."* maddesine katılımcıların %54.2'si (90) Evet, %18.1'i (30) Kesinlikle Evet cevaplarını vermiştir. Ortalaması 3.78 olan Sözsüz iletişim kuran faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde tercih edilen bir faktör olduğunu göstermektedir.

Tablo 19. İletişimci Biçimleri Ölçeği Dramatize Eden Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Sıklıkla canlandırma ile anlatım yolunu (dramatize etme) tercih ederim.	5	3.0	29	17.5	53	31.9	61	36.7	18	10.8	166	3.35	.99
İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler anlatırım.	9	5.4	35	21.1	43	25.9	66	39.8	13	7.8	166	3.23	1.04
İletmek istediklerimi genellikle bedenimi ve ses tonumu kullanarak aktarırım.	1	.6	14	8.4	39	23.5	91	54.8	21	12.7	166	3.70	.82
Bir noktayı vurgulamak için çok sık abartılı ifadeler kullanırım.	4	2.4	42	25.3	59	35.5	49	29.5	12	7.2	166	3.14	.96

Dramatize eden faktörü altında yer alan (m30) "*İletmek istediklerimi genellikle bedenimi ve ses tonumu kullanarak aktarırım."* maddesi 3.70 ortalama ile puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %54.8'i (91) Evet, %12.7'si (21) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Dramatize eden faktöründe bulunan (m44) *"Bir noktayı vurgulamak için çok sık abartılı ifadeler kullanırım."* maddesi 3.14 ortalama ile en düşük puana sahip faktör maddesidir. Katılımcıların %29.5'i (49) Evet, %7.2'si (12) Kesinlikle Evet, %25.3'ü (42) Hayır şıklarını işaretlemiştir. Ortalaması 3.36 olan Dramatize eden faktörü uzaktan eğitim öğrencileri tarafından diğer iletişimci biçimlerine oranla daha az tercih edilmektedir.

Tablo 20. İletişimci Biçimleri Ölçeği Açık Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
İnsanları çok iyi tanıyıncaya kadar onlara kendimle ilgili kişisel bilgiler vermem. (Ters)	0	0	18	10.8	29	17.5	73	44.0	46	27.7	166	2.11	.94
Son derece açık bir şekilde iletişim kurarım.	0	0	7	4.2	24	14.5	99	59.6	36	21.7	166	3.99	.73
Kendimle ilgili kişisel bilgileri kolaylıkla açıklarım.	23	13.9	56	33.7	42	25.3	36	21.7	9	5.4	166	2.71	1.12
Genellikle hissettiklerimi ve duygularımı açık olarak ifade ederim.	0	0	12	7.2	31	18.7	85	51.2	38	22.9	166	3.90	.84

Açık faktörü altında yer alan (m22) "*Son derece açık bir şekilde iletişim kurarım."* maddesi 3.99 ortalama ile puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %59.6'sı (99) Evet, %21.7'ü (36) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Açık faktöründe bulunan (m46) *"Genellikle hissettiklerimi ve duygularımı açık olarak ifade ederim."* maddesine katılımcıların %51.2'si (85) Evet, %22.9'u (38) Kesinlikle Evet şıklarını işaretlemiştir. Açık faktöründe bulunan (m19) *"İnsanları çok iyi tanıyıncaya kadar onlara kendimle ilgili kişisel bilgiler vermem."* maddesine katılımcıların %44'ü (73) Evet, %27.7'si (46) Kesinlikle Evet cevabını vermiştir. Ters puanlanan bu madde 2.11 puan ile ortalaması en düşük olan faktör maddesidir. Ortalaması 3.18 olan Açık faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde en düşük puan ortalamasına sahip olan maddedir. Bu sonuç özellikle kişisel bilgilerin ve duyguların aktarılmasında uzaktan eğitim öğrencilerinin daha seçici davrandığını göstermektedir.

Tablo 21. İletişimci Biçimleri Ölçeği Baskın Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Toplum içinde genellikle çok konuşurum.	5	3.4	37	22.3	64	38.6	47	28.3	13	7.8	166	3.16	.96
Toplum içinde baskınımdır.	2	1.2	32	19.3	66	39.8	52	31.3	14	8.4	166	3.26	.91
Başkalarıyla birlikte yapılan işlerde sorumlulukları ben üstlenmeye çalışırım.	1	.6	18	10.8	55	33.1	67	40.4	25	15.1	166	3.58	.90
Toplum içinde güçlü görünme eğilimindeyimdir.	3	1.8	20	12.0	41	24.7	74	44.6	28	16.9	166	3.63	.96

Baskın faktörü altında yer alan (m40) "*Toplum içinde güçlü görünme eğilimindeyimdir."* maddesi 3.63 ortalama ile puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %44.6'sı (74) Evet, %16.9'u (28) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. Baskın faktöründe bulunan (m26) *"Toplum içinde genellikle çok konuşurum."* maddesine katılımcıların %28.3'ü (47) Evet, %7.8'i (13) Kesinlikle Evet, %22.3'ü (37) Hayır, %3.4'ü (5) Kesinlikle Hayır seçeneklerini işaretlemesi bu maddenin ortalamasının 3.16 ile en düşük faktör maddesi olmasını sağlamıştır. Ortalaması 3.41 olan Baskın faktörü uzaktan eğitim öğrencileri tarafından diğer iletişimci biçimlerine oranla daha az tercih edilmektedir.

Tablo 22. İletişimci Biçimleri Ölçeği İletişimci İmajı Faktörü Madde Puanları

	Kesinlikle Hayır		Hayır		Emin Değilim		Evet		Kesinlikle Evet		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Yabancılarla birebir iletişim kurmayı her zaman kolay bulmuşumdur.	5	3.0	24	14.5	41	24.7	75	45.2	21	12.7	166	3.50	.99
Yabancı insanların olduğu bir grupta çok iyi bir iletişimciyimdir.	5	3.0	17	10.2	57	34.3	65	39.2	22	13.3	166	3.50	.95
Yeni tanıştığım karşı cinsten biri ile konuşmayı sürdürmek benim için son derece kolaydır.	3	1.8	18	10.8	53	31.9	68	41.0	24	14.5	166	3.55	.93

	Hiç birinden		Birinden		İkisinden		Üçünden		Dördünden		Beşinden		N	$\bar{X}$	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Tesadüfen bir araya geldiğimiz altı kişiden oluşan bir grubun üyeleri arasında, büyük ihtimalle ben	6	3.6	6	3.6	27	16.3	51	30.7	49	29.5	27	16.3	166	3.28	1.23

İletişimci imajı faktörü altında yer alan (m27) "*Yeni tanıştığım karşı cinsten biri ile konuşmayı sürdürmek benim için son derece kolaydır."* maddesi 3.55 ortalama ile puanı en yüksek olan faktör maddesidir. Katılımcıların %41'i (68) Evet, %14.5'i (24) Kesinlikle Evet seçeneklerini işaretlemiştir. İletişimci imajı faktöründe bulunan (m17) *"Yabancılarla birebir iletişim kurmayı her zaman kolay bulmuşumdur."* maddesine katılımcıların %45.2'si (75) Evet, %12.7'si (21) Kesinlikle Evet şıklarını işaretlemiştir. Bu faktör altında yer alan (m47) "*Tesadüfen bir araya geldiğimiz altı kişiden oluşan bir grubun üyeleri arasında, büyük ihtimalle ben ……. daha iyi bir iletişimciyimdir."* maddesine katılımcıların %3.6'sı (6) Hiçbirinden, %3.6'sı (6) Birinden, %16.3'ü (27) İkisinden, %30.7'si (51) Üçünden, %29.5'ü (49) Dördünden, %16.3'i (27) Beşinden daha iyi iletişimci olduğunu belirtmiştir. Ortalaması 3.46 olan İletişimci imajı faktörü uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinde geçerli bir madde olduğunu göstermektedir.

4.6. İletişimci Biçimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyetleri ile iletişimci biçimlerine ait bulgular Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

	Grup	N	X	Ss	Sd	t	p<
Arkadaş Canlısı	Kadın	38	3.7829	.70032	50.041	-.273	.786
	Erkek	128	3.8164	.52636			
Etki Bırakan	Kadın	38	3.7961	.73027	51.969	.054	.957
	Erkek	128	3.7891	.58646			
Rahat	Kadın	38	3.0855	.44750	164	-1.746	.083
	Erkek	128	3.2500	.52684			
Tartışmacı	Kadın	38	3.1382	.71824	164	-1.983	.049
	Erkek	128	3.4004	.71496			
İlgili	Kadın	38	3.7719	.58049	164	.497	.620
	Erkek	128	3.7214	.54182			
Kesin	Kadın	38	3.7719	.67163	164	-.437	.663
	Erkek	128	3.8203	.57644			
Sözsüz İletişim Kuran	Kadın	38	3.9474	.62253	164	2.018	.045
	Erkek	128	3.7344	.55551			
Dramatize Eden	Kadın	38	3.1974	.63978	164	-1.855	.065
	Erkek	128	3.4043	.59287			
Açık	Kadın	38	3.1711	.51038	164	-.088	.930
	Erkek	128	3.1797	.53970			
Baskın	Kadın	38	3.5066	.70588	52.999	1.016	.314
	Erkek	128	3.3789	.58524			
İletişimci İmajı	Kadın	38	3.2632	.62587	164	-1.846	.067
	Erkek	128	3.5137	.76353			

Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimlerinin cinsiyete göre değişimlerini ölçmek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları iletişimci biçimlerinin Tartışmacı faktöründe ($p<.05$ $t=-1.983$) erkekler lehine, Sözsüz iletişim kuran faktörlerinde ($p<.05$ $t=2.018$) kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Diğer faktörler açısından iletişimci biçimleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur. Ölçeğin faktörleri incelendiğinde Arkadaş canlısı faktörü: $t=-0.273$ $sd=50.041$ $p=0.786$, Etki bırakan faktörü: $t=0.54$ $sd=51.969$ $p=0.957$, Rahat faktörü: $t=-1.746$ $sd=164$ $p=0.83$, İlgili faktörü: $t=0.497$ $sd=164$ $p=0.62$, Kesin faktörü: $t=-0.437$ $sd=164$ $p=0.663$, Dramatize eden faktörü: $t=-1.855$ $sd=164$ $p=0.065$, Açık faktörü: $t=-0.088$ $sd=164$ $p=0.930$, Baskın faktörü:

t=1.016 sd=52.999 p=0.314, İletişimci imajı faktörü: t=-1.846 sd=164 p=0.067 sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre Tartışmacı ve Sözsüz iletişim kuran faktörleri dışında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark görülmemiştir.

Aynı ölçeğin kullanıldığı benzer çalışmalara bakıldığında Çuhadar, Özgür, Akgün ve Gündüz (2014) tarafından 315 katılımcı ile öğretmen adaylarının iletişimci biçimleri üzerine yapılan araştırmada arkadaş canlısı ve sözsüz iletişim kuran faktörlerinde kadınlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Lise öğrencilerinin iletişimci biçimlerini belirlemeye yönelik olarak Kızıltoprak (2018) tarafından yapılan tez çalışmasında erkek öğrencilerin iletişimci imajı faktöründen aldığı puanlar kız öğrencilere göre anlamlı bir şekilde yüksektir. Diğer faktörlerde anlamlı fark bulunmamıştır.

Dursun (2011) tarafından 28 üniversite öğrencisine uygulanan ölçek sonucunda iletişimci biçimlerinin hiçbir faktöründe cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuç iletişim kurmanın toplumsal yapıdan etkilenmeyen bir durumda olduğunu ve cinsiyete göre değişiklik göstermeyen bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. (Dursun, 2011).

4.7. İletişimci Biçimlerinin Yaş Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşları ile iletişimci biçimlerine ait bulgular Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimlerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Boyut	Yaş	N	X	Ss	sd	F	p<
Arkadaş Canlısı	19-24 Yaş	37	3.72	0.57	4	.663	.618
	25-29 Yaş	65	3.85	0.58			
	30-34 Yaş	31	3.74	0.63			
	35-39 Yaş	26	3.88	0.41			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.96	0.71			
Etki Bırakan	19-24 Yaş	37	3.83	0.62	4	.396	.811
	25-29 Yaş	65	3.74	0.65			
	30-34 Yaş	31	3.77	0.62			
	35-39 Yaş	26	3.84	0.50			
	40 Yaş ve üzeri	7	4.00	0.80			
Rahat	19-24 Yaş	37	3.11	0.54	4	.807	.522
	25-29 Yaş	65	3.24	0.50			
	30-34 Yaş	31	3.25	0.56			
	35-39 Yaş	26	3.18	0.42			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.43	0.64			
Tartışmacı	19-24 Yaş	37	3.39	0.76	4	1.022	.398
	25-29 Yaş	65	3.23	0.71			
	30-34 Yaş	31	3.54	0.71			
	35-39 Yaş	26	3.29	0.73			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.39	0.63			
İlgili	19-24 Yaş	37	3.78	0.53	4	.802	.526
	25-29 Yaş	65	3.75	0.56			
	30-34 Yaş	31	3.75	0.59			
	35-39 Yaş	26	3.56	0.47			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.86	0.69			
Kesin	19-24 Yaş	37	3.81	0.56	4	.277	.892
	25-29 Yaş	65	3.79	0.59			
	30-34 Yaş	31	3.90	0.65			
	35-39 Yaş	26	3.77	0.57			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.71	0.85			
Sözsüz İletişim Kuran	19-24 Yaş	37	3.89	0.56	4	.430	.787
	25-29 Yaş	65	3.75	0.58			
	30-34 Yaş	31	3.76	0.51			
	35-39 Yaş	26	3.74	0.61			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.71	0.89			
Dramatize Eden	19-24 Yaş	37	3.39	0.59	4	.104	.981
	25-29 Yaş	65	3.38	0.63			
	30-34 Yaş	31	3.31	0.67			
	35-39 Yaş	26	3.34	0.44			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.29	0.91			
Açık	19-24 Yaş	37	3.20	0.59	4	.181	.948
	25-29 Yaş	65	3.18	0.50			
	30-34 Yaş	31	3.22	0.50			
	35-39 Yaş	26	3.12	0.53			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.11	0.73			
Baskın	19-24 Yaş	37	3.34	0.60	4	.278	.892
	25-29 Yaş	65	3.44	0.66			
	30-34 Yaş	31	3.43	0.54			
	35-39 Yaş	26	3.43	0.60			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.25	0.79			
İletişimci İmajı	19-24 Yaş	37	3.37	0.81	4	.319	.865
	25-29 Yaş	65	3.50	0.71			
	30-34 Yaş	31	3.51	0.77			
	35-39 Yaş	26	3.38	0.68			
	40 Yaş ve üzeri	7	3.54	0.80			

Tablo 24 incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin yaşları ile iletişimci biçimleri puanlarına bakıldığında tüm yaş gruplarında ortalamanın üstünde bir puan görülmektedir.

Arkadaş canlısı faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.72, 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.85, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.74, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.88, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.96 şeklindedir.

Etki bırakan faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.83, 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.74, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.77, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.84, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 4.00 şeklindedir.

Rahat faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.11, 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.24, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.25, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.18, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.43 şeklindedir.

Tartışmacı faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.39 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.23, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.54, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.29, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.39 şeklindedir.

İlgili faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.78 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.75, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.75, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.56, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.86 şeklindedir.

Kesin faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.81, 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.79, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.90, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.77, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.71 şeklindedir.

Sözsüz iletişim kuran faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.89 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.75, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.76, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.74, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.71 şeklindedir.

Dramatize eden faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.39 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.38, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.31, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.34, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.29 şeklindedir.

Açık faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.20, 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.18, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.22, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.12, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.11 şeklindedir.

Baskın faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.34 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.44, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.43, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.43, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.25 şeklindedir.

İletişimci imajı faktörü için ortalama değerler 19-24 yaş arası 37 kişinin (%22) 3.37 25-29 yaş arası 65 kişinin (%39) 3.50, 30-34 yaş arası 31 kişinin (%19) 3.51, 35-39 yaş arası 26 kişinin (%16) 3.38, 40 yaş ve üzeri 7 kişinin (%4) 3.54 şeklindedir.

Açık, Dramatize eden, Rahat ve Baskın faktörleri ortalamaları genel olarak diğer faktörlere göre daha düşüktür. İstatistiksel anlamlılığını test etmek amacıyla uygulanan Anova testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık ($p<.05$) görülmemiştir.

Analiz sonuçlarına göre Arkadaş canlısı faktörü için $F=.663$ $p=.618$; Etki bırakan faktörü için $F=.396$ $p=.811$; Rahat faktörü için $F=.807$ $p=.522$; Tartışmacı faktörü için $F=1.022$ $p=.398$; İlgili faktörü için $F=.802$ $p=.526$; Kesin faktörü için $F=.277$ $p=.892$; Sözsüz iletişim kuran faktörü için $F=.430$ $p=.787$; Dramatize eden

faktörü için F=.104 p=.981; Açık faktörü için F=.181 p=.948; Baskın faktörü için F=.278 p=.892; İletişimci imajı faktörü için F=.319 p=.865 sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle katılımcıların iletişimci biçimleri yaşa göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Benzer çalışmalara bakıldığında Paslı (2017), öğretmenlerin iletişimci biçimlerinde arkadaş canlısı, etki bırakan, tartışmacı, sözsüz iletişim kuran, baskın ve iletişimci imajı faktörlerinin yaşa göre farklılıklarını bulmaya yönelik yaptığı çalışmada 31-40 yaş arası öğretmenlerin arkadaş canlısı faktöründen aldıkları puanlar 30 yaş ve altı öğretmenlerin puanlarından anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Bu bulguya göre 31-40 yaş arası öğretmenlerin 30 yaş ve altı öğretmenlere göre daha arkadaş canlısı olduğu söylenebilir (Paslı, 2017).

4.8. İletişimci Biçimlerinin Çalışma Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Katılımcıların bir işte çalışıyor olma durumları ile iletişimci biçimlerine ilişkin bulgular Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 25. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimlerinin Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	İş Durumu	N	X	Ss	sd	F	p<
Arkadaş Canlısı	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.82	0.54	2	.57	.57
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.55	0.76			
	Çalışmıyor	21	3.79	0.72			
Etki Bırakan	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.79	0.60	2	.54	.58
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.55	0.48			
	Çalışmıyor	21	3.87	0.77			
Rahat	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.25	0.50	2	2.90	.06
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.30	0.41			
	Çalışmıyor	21	2.96	0.55			
Tartışmacı	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.33	0.72	2	.23	.79
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.30	0.78			
	Çalışmıyor	21	3.44	0.76			
İlgili	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.72	0.53	2	.36	.70
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.67	0.47			
	Çalışmıyor	21	3.83	0.68			
Kesin	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.79	0.60	2	.85	.43
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.80	0.69			
	Çalışmıyor	21	3.97	0.57			
Sözsüz İletişim Kuran	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.75	0.57	2	2.95	.06
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.53	0.77			
	Çalışmıyor	21	4.05	0.55			
Dramatize Eden	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.37	0.60	2	.10	.90
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.30	0.78			
	Çalışmıyor	21	3.31	0.68			
Açık	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.15	0.50	2	1.86	.16
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.05	0.45			
	Çalışmıyor	21	3.38	0.69			
Baskın	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.39	0.59	2	.89	.41
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.75	0.64			
	Çalışmıyor	21	3.45	0.76			
İletişimci İmajı	Tam Zamanlı Çalışıyor	140	3.49	0.70	2	1.20	.30
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	5	3.40	0.72			
	Çalışmıyor	21	3.23	0.98			

Uzaktan eğitim öğrencilerinin çalışma durumları ile iletişimci biçimleri puanlarına bakıldığında tüm gruplar için ortalamanın üstünde bir puan görülmektedir.

Arkadaş canlısı faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.82; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.55; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.79 şeklinde bulunmuştur.

Etki bırakan faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.79; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.55; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.87 şeklinde bulunmuştur.

Rahat faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.25; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.30; çalışmayan 21 kişi (%13) için 2.96 şeklinde bulunmuştur.

Tartışmacı faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.33; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.30; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.44 şeklinde bulunmuştur.

İlgili faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.72; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.67; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.83 şeklinde bulunmuştur.

Kesin faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.79; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.80; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.97 şeklinde bulunmuştur.

Sözsüz iletişim kuran faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.75; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.53; çalışmayan 21 kişi (%13) için 4.05 şeklinde bulunmuştur.

Dramatize eden faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.37; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.30; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.31 şeklinde bulunmuştur.

Açık faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.15; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.05; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.38 şeklinde bulunmuştur.

Baskın faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.39; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.75; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.45 şeklinde bulunmuştur.

İletişimci imajı faktörü için ortalama değerler tam zamanlı çalışan 140 kişi (%84) için 3.49; yarı zamanlı çalışan 5 kişi (%3) için 3.40; çalışmayan 21 kişi (%13) için 3.23 şeklinde bulunmuştur.

Açık ve Rahat faktörü ortalamaları genel olarak diğer faktörlere göre daha düşüktür. İstatistiksel anlamlılığını test etmek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları katılımcıların iletişimci biçimleri ile çalışma durumları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Arkadaş canlısı faktörü için F=.57 p=.57; Etki bırakan faktörü için F=.54 p=.58; Rahat faktörü için F= 2.90 p=.06; Tartışmacı faktörü için F=.23 p=.79; İlgili faktörü için F=.36 p=.70; Kesin faktörü için F=.85 p=.43; Sözsüz iletişim kuran faktörü için F=2.95 p=.06; Dramatize eden faktörü için F=.10 p=.90; Açık faktörü için F=1.86 p=.16; Baskın faktörü için F=.89 p=.41; İletişimci imajı faktörü için F=1.2 p=.30 sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle katılımcıların iletişimci biçimleri çalışma durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.9. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri ile Sosyal Buradalık Algıları Arasındaki İlişki Sonuçları

Katılımcıların iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algıları arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi sonuçları ve iletişimci biçimlerinin sosyal

buradalık üzerindeki etkisini gösteren regresyon analizi sonuçları ve yorumlar sırasıyla verilmiştir.

4.9.1. İletişimci Biçimleri ile Sosyal Buradalık Algısı Arasındaki İlişki

Katılımcıların iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algıları arasındaki korelasyonu gösteren bulgular Tablo 26'de verilmiştir.

Tablo 26. İletişimci Biçimleri İle Sosyal Buradalık Algısı Arasındaki İlişki

	Sosyal Buradalık Ölçek Toplamı	Duyuşsal İfadeler Faktörü	Etkileşim Faktörü	Aidiyet Faktörü
Arkadaş Canlısı	.461**	.268**	.319**	.461**
Etki Bırakan	.480**	.194*	.394**	.487**
Rahat	.167*		.245**	.172*
İlgili	.437**	.192*	.354**	.436**
Kesin	.236**		.183*	.309**
Sözsüz İletişim Kuran	.393**	.177*	.294**	.417**
Dramatize Eden	.238**	.311**		.204**
Açık	.241**	.278**		.194*
Baskın	.251**	.232**		.311**
İletişimci İmajı	.218**		.186*	.272**

**.Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

İletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algısı arasındaki korelasyona bakıldığında Tartışmacı faktörü dışında kalan tüm faktörlerde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Arkadaş canlısı iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.461$, $p<.01$). Buna göre arkadaş canlısı

iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.21) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %21'inin arkadaş canlısı faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe r=.268, p<.01, etkileşim faktöründe r=.369, p<.01, aidiyet faktöründe r=.461, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Etki bırakan iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.480, p<.01). Buna göre etki bırakan iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.23) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %23'ünün etki bırakan faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe r=.194, p<.05 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken etkileşim faktöründe r=.394, p<.01, aidiyet faktöründe r=.487, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Rahat iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.167, p<.05). Buna göre rahat iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.03) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %3'ünün rahat faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında etkileşim faktöründe r=.245, p<.01, düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülürken aidiyet faktöründe r=.172, p<.05 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

İlgili iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.437, p<,01). Buna göre ilgili iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.19) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %19'unun ilgili faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt

faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe r=.192, p<.05 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken etkileşim faktöründe r=.354, p<.01, aidiyet faktöründe r=.436, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Kesin iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.236, p<.01). Buna göre kesin iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.06) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %6'sının kesin faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında etkileşim faktöründe r=.183, p<.05 ile düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülürken aidiyet faktöründe r=.309, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.393, p<.01). Buna göre sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.15) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %15'inin sözsüz iletişim kuran faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe r=.177, p<.05 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken etkileşim faktöründe r=.294, p<.01 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, aidiyet faktöründe r=.417, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Dramatize eden iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.238, p<.01). Buna göre dramatize eden iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.06) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %6'sının dramatize eden faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe

r=.311, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken aidiyet faktöründe r=.204, p<.01 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Açık iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.241, p<.01). Buna göre açık iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.06) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %6'sının açık faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe r=.278, p<.01 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken aidiyet faktöründe r=.194, p<.05 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Baskın iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.251, p<.01). Buna göre baskın iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.06) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %6'sının baskın faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında duyuşsal ifadeler faktöründe r=.232, p<.01 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken aidiyet faktöründe r=.311, p<.01 ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

İletişimci imajı iletişimci biçimi ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (r=.218, p<.01). Buna göre iletişimci imajı iletişimci biçimi arttıkça sosyal buradalık algısının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı (r^2= 0.05) dikkate alındığında sosyal buradalık algısındaki toplam varyansın %5'inin iletişimci imajı faktöründen kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörlerine bakıldığında etkileşim faktöründe r=.186, p<.05, aidiyet faktöründe r=.272, p<.01 ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir.

4.9.2. İletişimci Biçimlerinin Sosyal Buradalık Algısına Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

Katılımcıların iletişimci biçimlerinin sosyal buradalık algıları üzerindeki etkisini gösteren aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 27'de verilmiştir. İletişimci biçimlerinin sosyal buradalık ölçeğinin alt faktörleri olan duyuşsal ifadeler, etkileşim ve aidiyet üzerindeki etkisini gösteren sonuçlar sırasıyla verilmiştir.

Tablo 27. İletişimci Biçimlerinin Sosyal Buradalık Üzerindeki Etkisi

	Model	B	Standart Hata	Beta	T	p	R	R^2	F	p
1	Sabit Sosyal Buradalık	2.188	.215		10.168	.000	0.480	.225	49.011	0.000
	Etki Bırakan	.392	.056	.480	7.001	.000				
2	Sabit Sosyal Buradalık	1.813	.244		7.442	.000	0.521	.262	30.333	0.000
	Etki Bırakan	.256	.071	.313	3.619	.000				
	Arkadaş Canlısı	.234	.077	.262	3.034	.003				
3	Sabit Sosyal Buradalık	1.994	.254		7.854	.000	.541	.280	22.392	0.000
	Etki Bırakan	.291	.072	.355	4.060	.000				
	Arkadaş Canlısı	.249	.076	.280	3.260	.001				
	Tartışmacı	-.111	.049	-.158	-2.240	.026				
4	Sabit Sosyal Buradalık	1.763	.264		6.675	.000	.568	.306	19.153	0.000
	Etki Bırakan	.226	.074	.277	3.042	.003				
	Arkadaş Canlısı	.192	.078	.216	2.457	.015				
	Tartışmacı	-.134	.049	-.191	-2.722	.007				
	İlgili	.207	.078	.224	2.639	.009				

Tablo 27 incelendiğinde aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre etki bırakan faktörü tek başına değerlendirmeye alındığında sosyal buradalık üzerindeki toplam varyansın %22.5'ini ($R=0.480$; $R^2=0.225$; $p<.05$) açıklamaktadır. Etki bırakan

ve arkadaş canlısı faktörünün birlikte sosyal buradalık üzerindeki etkisine bakıldığında toplam varyansın %26.2'sini açıkladığı görülmektedir (R=0.521; R^2=0.262; p<.05). Etki bırakan, arkadaş canlısı ve tartışmacı faktörleri birlikte sosyal buradalık üzerindeki toplam varyansın %28'ini açıklamaktadır (R=0.541; R^2=0.280; p<.05). Etki bırakan, arkadaş canlısı, tartışmacı ve ilgili faktörleri birlikte sosyal buradalık üzerindeki varyansın %30.6'sını karşılamaktadır (R=0.568; R^2=0.306; p<.05. İletişimci biçimlerinin 4 faktörü sosyal buradalık algısı üzerinde orta düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (Beta) göre yordayıcı değişkenlerin sosyal buradalık üzerindeki önem sırası etki bırakan, ilgili, arkadaş canlısı ve tartışmacı şeklindedir.

Tablo 28. İletişimci Biçimlerinin Duyuşsal İfadeler Faktörü Üzerindeki Etkisi

	Model	B	Standart Hata	Beta	T	p	R	R^2	F	p
1	Sabit Duyuşsal İfadeler Faktörü	2.024	.295		6.852	.000	0.311	.091	17.563	0.000
	Dramatize Eden	.363	.087	.311	4.191	.000				
2	Sabit Duyuşsal İfadeler Faktörü	1.565	.359		4.358	.000	0.350	.112	11.399	0.000
	Dramatize Eden	.275	.095	.235	2.905	.004				
	Açık	.238	.108	.178	2.197	.029				
3	Sabit Duyuşsal İfadeler Faktörü	2.133	.424		5.026	.000	0.392	.138	9.787	0.000
	Dramatize Eden	.316	.095	.271	3.335	.001				
	Açık	.271	.107	.203	2.519	.013				
	Rahat	-.252	.104	-.183	-2.425	.016				

Tablo 28 incelendiğinde aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre dramatize eden faktörü tek başına değerlendirmeye alındığında duyuşsal ifadeler üzerindeki toplam varyansın %9.1'ini (R=0.311; R^2=0.91; p<.05) açıklamaktadır. Dramatize eden ve açık faktörünün birlikte duyuşsal ifadeler üzerindeki etkisine bakıldığında toplam varyansın %11.2'sini açıkladığı görülmektedir (R=0.350; R^2=0.112; p<.05). Dramatize eden, açık ve rahat faktörleri birlikte duyuşsal ifadeler üzerindeki toplam varyansın %13.8'ini açıklamaktadır (R=0.392; R^2=0.138; p<.05). İletişimci biçimlerinin 3 faktörü duyuşsal ifadeler üzerinde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (Beta) göre yordayıcı değişkenlerin duyuşsal ifadeler üzerindeki önem sırası dramatize eden, açık ve rahat şeklindedir.

Tablo 29. İletişimci Biçimlerinin Etkileşim Faktörü Üzerindeki Etkisi

	Model	B	Standart Hata	Beta	T	p	R	R^2	F	p
1	Sabit Etkileşim Faktörü	2.339	.281		8.318	.000	0.394	.150	30.052	0.000
	Etki Bırakan	.401	.073	.394	5.482	.000				
2	Sabit Etkileşim Faktörü	2.628	.307		8.552	.000	0.423	.169	17.812	0.000
	Etki Bırakan	.491	.083	.481	5.916	.000				
	Baskın	-.184	.084	-.179	-2.205	.029				
3	Sabit Etkileşim Faktörü	2.212	.336		6.575	.000	0.465	.202	14.911	0.000
	Etki Bırakan	.371	.092	.364	4.028	.000				
	Baskın	-.235	.084	-.229	-2.802	.006				
	İlgili	.279	.101	.243	2.767	.006				

Tablo 29 incelendiğinde aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre etki bırakan faktörü tek başına değerlendirmeye alındığında etkileşim üzerindeki toplam varyansın %15'ini (R=0.394; R^2=0.150; p<.05) açıklamaktadır. Etki bırakan ve baskın faktörünün birlikte etkileşim üzerindeki etkisine bakıldığında toplam varyansın

%16.9'ubu açıkladığı görülmektedir (R=0.423; R^2=0.169; p<.05). Etki bırakan, baskın ve ilgili faktörleri birlikte etkileşim üzerindeki toplam varyansın %20.2'sini açıklamaktadır (R=0.465; R^2=0.202; p<.05). İletişimci biçimlerinin 3 faktörü etkileşim üzerinde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (Beta) göre yordayıcı değişkenlerin etkileşim üzerindeki önem sırası etki bırakan, ilgili ve baskın şeklindedir.

Tablo 30. İletişimci Biçimlerinin Aidiyet Faktörü Üzerindeki Etkisi

	Model	B	Standart Hata	Beta	T	p	R	R^2	F	p
1	Sabit Aidiyet Faktörü	1.766	.295		5.987	.000	0.487	.233	51.108	0.000
	Etki Bırakan	.549	.077	.487	7.149	.000				
2	Sabit Aidiyet Faktörü	1.266	.335		3.784	.000	0.526	.267	31.105	0.000
	Etki Bırakan	.367	.097	.326	3.781	.000				
	Arkadaş Canlısı	.312	.106	.254	2.950	.004				
3	Sabit Aidiyet Faktörü	1.513	.349		4.342	.000	0.546	.285	22.910	0.000
	Etki Bırakan	.415	.098	.368	4.219	.000				
	Arkadaş Canlısı	.334	.105	.272	3.175	.002				
	Tartışmacı	-.152	.068	-.157	-2.235	.027				
4	Sabit Aidiyet Faktörü	1.207	.363		3.324	.001	0.57	.308	19.386	0.000
	Etki Bırakan	.329	.102	.292	3.220	.002				
	Arkadaş Canlısı	.258	.108	.210	2.395	.018				
	Tartışmacı	-.183	.068	-.189	-2.697	.008				
	İlgili	.274	.108	.216	2.547	.012				

Tablo 30 incelendiğinde aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre etki bırakan faktörü tek başına değerlendirmeye alındığında aidiyet üzerindeki toplam varyansın %23.3'ünü (R=0.487; R^2=0.233; p<.05) açıklamaktadır. Etki bırakan ve arkadaş canlısı faktörünün birlikte aidiyet üzerindeki etkisine bakıldığında toplam

varyansın %26.7'sini açıkladığı görülmektedir (R=0.526; R^2=0.267; p<.05). Etki bırakan, arkadaş canlısı ve tartışmacı faktörleri birlikte aidiyet üzerindeki toplam varyansın %28.5'ini açıklamaktadır (R=0.546; R^2=0.285; p<.05). Etki bırakan, arkadaş canlısı, tartışmacı ve ilgili faktörleri birlikte aidiyet üzerindeki varyansın %30.8'ini karşılamaktadır (R=0.57; R^2=0.308; p<.05). İletişimci biçimlerinin 4 faktörü aidiyet faktörü üzerinde orta düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (Beta) göre yordayıcı değişkenlerin aidiyet üzerindeki önem sırası etki bırakan, ilgili, arkadaş canlısı ve tartışmacı şeklindedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar ve öneriler ortaya konmuştur.

5.1. Sonuç

Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarının yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal buradalık ölçeği toplam puanı ortalamanın üstündedir. Etkileşim ve aidiyet faktör puanları ölçek ortalamasının üzerindeyken duyuşsal ifadeler puanı ölçek ortalamasının altındadır. Ölçek toplam puanının yüksek olması katılımcıların sosyal buradalık algılarının olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

Cinsiyet değişkeninin sosyal buradalığın anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal buradalık algılarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Literatürde yaşın sosyal buradalık için anlamlı bir yordayıcı olmadığını gösteren çalışmalar mevcuttur.

Katılımcıların iş durumu incelendiğinde çoğunluğun tam zamanlı bir işte çalıştığı görülmektedir. Bu sonuç uzaktan eğitimin öğrenci profilinin daha çok çalışan kişilerden oluştuğunu göstermektedir. Sosyal buradalık algısı açısından anlamlı bir fark görülmemiştir.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimleri incelendiğinde ortaya çıkan bu sonuçlar özellikle arkadaş canlısı, kesin, etki bırakan, sözsüz iletişim kuran ve ilgili

faktörlerinin uzaktan eğitim öğrencileri tarafından daha çok tercih edilen iletişimci biçimleri olduğunu göstermektedir.

İletişimci biçimlerinin cinsiyet değişkenine göre değişiminin incelenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre tartışmacı faktöründe erkekler lehine, sözsüz iletişim kuran faktöründe kadınlar lehine anlamlı fark görülmektedir. Ölçeğin diğer faktörleri için cinsiyet değişkeninin anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür.

İletişimci biçimlerinin yaşa göre değişimi incelendiğinde açık, dramatize eden, rahat ve baskın faktörlerinin ortalamaları diğer faktörlere göre daha düşüktür. İstatistiksel anlamlılığını test etmek için yapılan Anova testi sonuçlarına göre katılımcıların iletişimci biçimleri yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Yaş değişkeninin iletişimci biçimleri üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Herhangi bir işte çalışıyor olma durumunun iletişimci biçimlerine etkisine bakıldığında açık ve rahat faktörü genel olarak diğer faktörlerden daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. İstatistiksel açıdan anlamlılığı test etmek için yapılan Anova testi sonuçlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimleri ile sosyal buradalıkları arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre tartışmacı faktörü dışında kalan tüm faktörlerde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Arkadaş canlısı, etki bırakan, ilgili, sözsüz iletişim kuran, iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki vardır. Rahat, kesin, dramatize eden, açık, baskın, iletişimci imajı iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algısı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuçlara göre kişinin sahip olduğu iletişimci biçimi sosyal buradalık algısını etkileyen bir belirleyicidir.

İletişimci biçimlerinin sosyal buradalığa etkisini ortaya koymak için çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre sırasıyla etki bırakan, ilgili, arkadaş canlısı ve tartışmacı faktörleri sosyal buradalık üzerinde anlamlı etkiye sahiptir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler

- İletişimci biçimlerini değiştirmeye yönelik çalışmalar yapılarak sosyal buradalık algısının olumlu yönde değiştirilmesi sağlanabilir.
- Uzaktan eğitim ortamlarında sosyal medya ve benzeri araçların kullanımı artırılarak sosyal buradalığın önemli bir belirleyicisi olan etkileşim artırılabilir.
- İletişimci biçimleri küçük yaşlardan itibaren izlenerek öğrencilere iletişim konusunda dersler verilebilir.
- Uzaktan eğitimi planlayan eğitim yöneticileri öğrencilerin iletişimci biçimlerini araştırarak öğrenci profillerine uygun sosyal medya araçlarını eğitim ortamına aktarabilirler.

5.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Sosyal medya kullanımının uzaktan öğretim öğrencilerinin davranışlarında yaptığı etkiler araştırılabilir.
- Farklı çalışma gruplarıyla benzer araştırmalar yapılarak iletişimci biçimlerinin sosyal buradalığa etkisi daha genellenebilir.

- Sosyal medya kullanımının iletişimci biçimlerine etkisi araştırılabilir. Elde edilen sonuçlar sosyal medyanın daha faydalı kullanılması için kullanılabilir.
- Bu çalışma Trakya Üniversitesi ile sınırlıdır. Benzer çalışmalar daha büyük örneklem üzerinde yapılabilir.

Kaynakça

Acar, S., & Uslu, D. (2012). Web Destekli Grup Tabanlı Öğrenmenin Uygulandığı Ortamlarda Öğrencilerin Sosyal Bulunuşluk Algısını ve Başarı Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı* (s. 318-331). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Akbulut, Y. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları.* Eskişehir: İdeal Kültür Yayıncılık.

Aydemir, M., Küfrevioğlu, R. M., Karaman, S., & Göktaş, Y. (2012). 3 Boyutlu sanal ortamlarda sosyal buradalık. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi* (s. 379-386). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Bal, H. (2004). *İletişim Sosyolojisi.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

Balat, Ş. (2014, Ocak). Öğrenme Yönetim Sistemi ve Sosyal Paylaşım Ortamlarındaki Etkinliklerin Sosyal Bulunuşluk, Öğrenme ve Memnuniyet Düzeyine Etkisi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Ana Bilim Dalı.

Baudrillard, j. (2011). *Simülakrlar ve Simülasyon.* (O. Adanır, Çev.) Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Biocca, F., Harms, C., & Burgoon, J. (2003). Toward a more robust theory and measure of social presence: Review and suggested criteria. *Teleoperators and Virtual Environments*.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma >Yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Canöz, N. (2016). Modern İletişimde İnternet Ve Sosyal Medyanın Yeri: Türkiye'dek Kullanıcılara Yönelik Bir Araştırma. *Humanities Sciences,* 33-54.

Çakır, H., Uluyol, Ç., & Karadeniz, Ş. (2008). Öğretim Stratejileri. H. İ. Yalın içinde, *İnternet Temelli Eğitim* (s. 65-105). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çelen, F. K., Çelik, A., & Seferoğlu, S. S. (2011). Yükseköğretimde Çevrim-İçi Öğrenme; Sistemde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Journal of European Education,* 25-34.

Çolak, C. (2013, Temmuz). Sanal Dünyalarda Düzenlenen İngilizce İletişim Kurma Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnancına ve Sosyal Bulunuşluklarına Etkisi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı.

Çuhadar, C., Özgür, H., Akgün, F., & Gündüz, Ş. (2014). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ve İletişimci Biçimleri . *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 295-311.

Doğan, D., Duman, D., & Seferoğlu, S. (2011). e-öğrenme Ortamlarında Toplumsal Buradalığın Artırılması İçin Kullanılabilecek İletişim Araçları. *Akademik Bilişim.* Malatya: İnönü Üniversitesi.

Dökmen, Ü. (2006). *İletişim Çatışmaları ve Empati.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dursun, Ö. Ö. (2011). Çevrimiçi Öğrenme Topluluklarında İletişimci Biçimlerinin Belirlenmesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Dursun, Ö. Ö., & Aydın, C. (Ekim 2011). İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Çevirisi, uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 263-286.

Ekici, M., & Kıyıcı, M. (2012). Sosyal Ağların Eğitim Bağlamında Kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 156-167.

Ergin, A., & Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Esgice, M., Küçük, S., Aydemir, M., & Karaman, S. (2012). Uzaktan eğitimde video derslere yönelik öğrenci görüşlerinin ve kullanımlarının belirlenmesi. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi* (s. 396-401). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Gunawardena, C., & Zittle, F. (1997). Social presence as a predictor of satisfaction within a computer mediated conferencing environment. *American Journal of Distance Education, 11*.

Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F., & Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye'de İnternet Konferansı.* İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Gündüz, A., Aydemir, M., & Karaman, S. (2018). Eş-Zamanlı Sanal Sınıf Ortamındaki Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education 8(2)*, 83-95.

Gürbüz, T. (2009). Bilgisayar ve İnternet Destekli Örnek Olay Yöntemi Uygulaması Örnekleri. E. Altun içinde, *Özel Öğretim Yöntemleri I-II* (s. 231-262). Ankara: Pegem Akademi.

Gürhani, N. (2017, Ekim 4). http://www.uzunhikaye.org/icerik/online-toplumun-dogusu/ adresinden alındı

İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim.* Pegem Akademi.

Karaoğlan Yılmaz, F. G. (2014, Mayıs). E-Öğrenme Ortamlarında Yansıtıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarısına, Sosyal Bulunuşluğuna ve Güdülenmesine Etkisi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Eğitim Teknolojisi Programı Doktora Tezi.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kılıç Çakmak, E., & Olpak, Y. Z. (2018). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Algılarını Yordayan Öğrenme Stratejileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 276-295.

Kılıç Çakmak, E., Çebi, A., & Kan, A. (2014). E-Öğrenme Ortamlarına Yönelik "Sosyal Bulunuşluk Ölçeği" Geliştirme Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* 755-768.

Kılıç, S., Horzum, M. B., & Çakıroğlu, Ü. (2016). Çevrimiçi Eşzamanlı Öğrenme Ortamlarında Öğrencilerin Öğretimsel, Sosyal ve Bilişsel Buradalık Algılarının Belirlenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education,* 350-364.

Kip, B. (2007). *Çevrimiçi Öğrenenlerin Farklı Destek Ortamlarını Kullanma Sıklıklarıyla Sosyal Bulunuşluk Algıları Arasındaki İlişki.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kızıltoprak, A. (2018). Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı İle İletişimci Biçimleri Arasındaki İlişki. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Küfrevioğlu, R. M., Topu, F. B., Çoban, M., & Göktaş, Y. (2012, Ocak). 3 Boyutlu Sanal Dünyalarda Buradalık ve Sosyal Buradalık. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi* (s. 370-378). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi. Mayıs 2016 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/261513657 adresinden alındı

Leh, A. (2001). Computer-mediated communication & social presence in a distance learning environment. *International Journal of Educational Telecommunications,* 109-128.

Mattelard, A., & Mattelard, M. (2011). *İletişim Kuramları Tarihi.* (M. Zıllıoğlu, Çev.) İletişim Yayınları.

McLellan, H. (1999). Online education as interactive experience: Some guiding models. *Educational Technology*, 36-42.

Ocak, G., Karakuş, G., & Ocak, İ. (Haziran 2018). Öğretmen Adaylarının Tartışma Becerileri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 299-317.

Olpak, Y. Z. (2010). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Kullanılan Farklı Etkileşim Araçlarının Öğrencilerin Başarılarına ve Sosyal Bulunuşluk Algılarına Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri ANabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Olpak, Y. Z. (2013, Aralık). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Farklı Geribildirim Stratejilerinin Öğrencilerin Sosyal Bilişsel ve Öğretimsel Bulunuşluk Algıları ile Akademik Başarılarına Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Orhan, F., & Eyüboğlu, F. (2009). Bilgisayar ve İnternet Destekli Proje Tabanlı Öğrenme. E. Altun içinde, *Özel Öğretim Yöntemleri I-II* (s. 265-318). Ankara: Pegem Akademi.

Özdamar, K. (2010). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi: Çok Değişkenli Analizler.* Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özdemir, İ. (2012). Sanal Kültür: Yanılsama mı, Gerçeklik mi? *Cyprus ınternational University, Folklor/Edebiyat*, Cilt: 18, Sayı: 71, 13-34.

Özmen, B. (2012). Sosyal Ağ Destekli Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğrenci Başarısı ve Görüşlerine Etkisi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı.

Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M., & Baysal, N. (2011). Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği. *6th International Advanced Technologies Symposium.* Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Özonur, M. (2013). Sanal Gerçeklik Ortamı Olarak İkincil Yaşam (Second Life) uygulamalarının Tasarlanması ve Bu Uygulamaların İnternet Tabanlı Uzaktan

Eğitim Öğrencileri Üzerindeki Etkilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı .

Öztürk, E. (2009). *Çevrimiçi Öğrenme Topluluklarında İletişim Aracı Türünün ve Sanal Konukların Bilişsel Ve Toplumsal Buradalık Üzerindeki Etkisi.* Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Öztürk, S. (2008). *Türkiye'de İletişim Düşüncesinin Kökenleri.* Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Paslı, H. (2017, Ağustos). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişimci Biçimleri İle Çocukların Sosyal Beceri Ve Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Pişiren, L. (2010, Aralık). Uluslararası Bir Grup Tarafından Satın Alınan Bir Üretim Şirketinde Yaşanan Kültür Değişimi Sürecinde yöneticilerin İletişimci Biçimlerindeki Değişmenin Çalışanların İletişim Doyumuna Olan Etkisinin Değerlendirilmesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Polat, A. (2013, Temmuz). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sorgulama Topluluğu Algılarının Akademik Güdülenme ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Seferoğlu, S., Doğan, D., & Duman, D. (2011). Toplumsal Buradalık Algısı ve Çevrimiçi Ortamlarda Bu Algının Artırılması. *Türkiye'de e-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar II* (s. 37-60). içinde Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Selvi, Ö. (2012, Sayı 3). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla İlişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 191-214.

Short, J., Williams, E., & Christie, B. (1976). The social pyschology of telecommunications. London: John Wiley & Sons.

Şendağ, S. (2009). Çevrimiçi Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) Uygulama Örnekleri. E. Altun içinde, *Özel Öğretim Yöntemleri I-II* (s. 319-369). Ankara: Pegem Akademi.

Tekeli, İ. (2003). *Eğitim Üzerine Düşünmek.* Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.

Tozluyurt, E. (2003, Cilt 5). Bir Üretim İşletmesinde İletişim Yetkinliğinin Değerlendirilmesi. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*.

Üstündağ, M. T. (2012, Şubat). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Uyarlanmiş Sosyal Etkileşim Araçlarının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sosyal Bulunuşluk Algılarına Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Teknolojisi Doktora Programı.

Whiteman, J. (2002). Interpersonal Communication in Computer Mediated Learning.

(2018). *2018 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.* ÖSYM.

(2019, Mart 25). http://www.tdk.gov.tr/. adresinden alındı

EKLER

EK 1: Kullanılan Ölçekler İçin İzinler

EK 2 Trakya Üniversitesi Etik Kurul İzin Formu

EK 3: Veri Toplama Aracı

EK 1

Sosyal Buradalık Ölçeği Kullanma İzni

E-öğrenme Ortamlarına Yönelik Sosyal Bulunuşluk Ölçeği

İzleme bayrağı.

AÇ

Ayça ÇEBİ <aycacebi@ktu.edu.tr>
30.03.2017 Per 06:17
Siz

Merhabalar,

E-öğrenme Ortamlarına Yönelik Sosyal Bulunuşluk Ölçeği'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Kolaylıklar ve iyi çalışmalar dilerim.

Dr. Ayça ÇEBİ

---------- Forwarded message ---------
From: YILDIRAY ERCAN <yildirayercan@hotmail.com>
Date: 29 Mar 2017 Çar, saat 22:34
Subject: E-öğrenme Ortamlarına Yönelik Sosyal Bulunuşluk Ölçeği
To: ekilic@gazi.edu.tr <ekilic@gazi.edu.tr>

Hocam merhaba

Ben Yıldıray Ercan, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal bulunuşluğuna yönelik tez çalışması yapıyorum. Tezimde ölçeğinizi kullanmak istiyorum. E-öğrenme Ortamlarına Yönelik Sosyal Bulunuşluk Ölçeği'nizi kullanmak için izninizi istiyorum.

İlginize teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla

Yıldıray Ercan

İletişimci Biçimleri Ölçeği Kullanma İzni

Re: [SUSPECTED SERVER] İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Kullanılması

ÖD Özcan Özgür DURSUN <oodursun@anadolu.edu.tr>
27.03.2017 Pzt 17:06
Siz

Merhaba. İletişimci Biçimleri Ölçeğini tez araştırmanızda kullanabilirsiniz. Kolaylıklar dilerim.

Yrd.Doç.Dr. Özcan Özgür Dursun

iPhone'umdan gönderildi

YILDIRAY ERCAN <yildirayercan@hotmail.com> şunları yazdı (27 Mar 2017 17:06):

> Hocam merhaba
>
> Ben Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimleri ve toplumsal buradalık algıları arasındaki ilişkiyi göstermeye yönelik yapacağım tez çalışmasında Türkçeye uyarladığınız İletişimci Biçimleri Ölçeğini kullanmak istiyorum. Sizin için de uygunsa tezimde ölçeğinizi kullanmak için izninizi istiyorum.
>
> İlginize teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.
>
> Saygılarımla
>
> Yıldıray Ercan

EK 2

Trakya Üniversitesi Etik Kurul İzin Formu

T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

Oturum Sayısı: 2017/06
KARAR NO: 2017.06.01 **Karar Tarihi: 12.06.2017**

Akademik danışmanlığını Doç.Dr. Tuncer BÜLBÜL'ün yaptığı Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yıldıray ERCAN tarafından Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunda değerlendirilmek üzere gönderilen "Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişimci Biçimleri İle Sosyal Buradalık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırma dosyası incelenmiştir. Araştırmanın; gerçekleştirilmesinde etik bilimsel standartlar açısından sakınca bulunmadığına mevcudun oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Prof.Dr. Rıdvan CANIM
Üye
Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐evet ☒hayır

Prof.Dr. Yüksel BAYRAK
Üye
Fen Fakültesi Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Prof.Dr. Deniz BAYAV
Üye
Güzel Sanatlar Fak. Öğretim Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Doç. Ahmet Hamdi ZAFER
Üye
Devlet Konservatuvarı Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Doç.Dr. Yılmaz ÇAKICI
Üye
Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Yrd.Doç.Dr. Ayşegül KILIÇ
Üye
Balkan Araştırma Enst. Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐evet ☒hayır

Yrd.Doç.Dr. Ahmet Emre DAĞTAŞOĞLU
Üye
İlahiyat Fakültesi Öğr. Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Yrd.Doç.Dr. Emre ATILGAN
Üye
Sağlık Bilimler Fak. Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Yrd.Doç.Dr. Levent DOĞAN
Üye
Edebiyat Fakültesi Öğretim.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Yrd.Doç.Dr. Özcan AYGÜN
Üye
Edebiyat Fakültesi Öğretim.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Yrd.Doç.Dr. Esma MIHLAYANLAR
Üye
Mimarlık Fakültesi Öğretim.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

EK 3

Veri Toplama Aracı

Değerli katılımcı, bu ölçek uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişimci biçimleri ile sosyal buradalık algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Ölçekte yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır. Ölçeğin bütün olarak değerlendirildiği için boş soru bırakılmaması önemlidir. Bu nedenle soruları size en uygun olan seçeneği işaretleyerek cevaplayınız.

Çalışmada kimliğinizi ifade eden sorular sorulmamaktadır. Katılımınız için teşekkür eder, başarılar dilerim.

Yıldıray Ercan
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.	Yaşınız:	
2.	Cinsiyet:	Kadın [ ] Erkek [ ]
3.	Medeni Durum:	Evli [ ] Bekar [ ]
4.	İş Durumu:	Tam Zamanlı Çalışıyor [ ] Yarı Zamanlı Çalışıyor [ ] Çalışmıyor [ ]
5.	Aylık Ortalama Gelir:	
6.	Devam Edilen Program:	

7. e-öğrenme ortamlarına yönelik sosyal buradalık ölçeği

	Kendinize ait ifadeler	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle
1.	Sohbet ortamında yazışırken duygularımı ifade etmek için gülen yüz gibi ifade ikonları [:) , ;), :P] kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
2.	Sohbet ortamında yazışırken duygularımı (kızgınlık, şaşırma… vb.) ifade etmek için büyük harfleri kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
3.	Sohbet ortamında farklı renkler kullanarak duygularımı ifade ederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
4.	Sanal ortamda diğer öğrencilerle iletişimimde mizahi öğeler kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
5.	Sanal ortamdaki arkadaşlarımla kişisel konularım hakkında konuşurum.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
6.	Sanal ortamda belirtilen fikirlere katılıp katılmadığıma ilişkin görüşlerimi bildiririm.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
7.	Sanal ortamdaki yazışmalara hiç bir tepkide bulunmam.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
8.	Fikirlerimi diğer öğrencilere açıkça ifade ederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
9.	Sanal ortamda diğer kişilere soru sormaktan çekinirim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
10.	Sanal ortama girdiğimde, ortamdaki diğer kişileri selamlarım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
11.	Sanal ortamdan ayrılırken diğer kişilere ayrılacağını belirten İfadeler kullanırım (iyi akşamlar, yarın görüşmek üzere, ben çıkıyorum... vb.)	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
12.	Sanal ortamda diğer kişilere hitap ederken isimlerini kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
13.	Ortamda bulunan diğer kişilerle bilgi paylaşımında bulunurum.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
14.	Grup arkadaşlarımla birlikte anılmaktan mutlu olurum.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
15.	Kendimi diğer öğrencilere yakın hissederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
16.	Kendimi ekibin/takımın bir parçası gibi hissederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
17.	Sanal ortamdaki arkadaşlarımdan bahsederken “biz, bizimkiler, bizim grup... vb.” ifadeler kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

8. İletişimci biçimleri ölçeği

	Kendinize ait ifadeler	Kesinlikle Hayır	Hayır	Emin Değilim	Evet	Kesinlikle Evet
1.	Her tür insanla rahatlıkla iletişime girebilirim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
2.	Kolaylıkla gülerim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
3.	İnsanlara hayranlığımı kolaylıkla ifade ederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
4.	Söylediklerim genellikle insanlar üzerinde etki bırakır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
5.	İletişim kurduğum insanlar üzerinde, beni hatırlatacak belirli bir izlenim bırakırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
6.	Başkalarının katkılarını arkadaşça olmak adına sıklıkla dile getiririm.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
7.	Konuşmamda biraz gergin bir hava vardır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
8.	Çok rahat bir iletişimciyimdir.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
9.	Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden üstüne giderim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
10.	Birine, iletişim kurarken söylediği şeyi her zaman aynen tekrar edebilirim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
11.	Ses tonum kolaylıkla ayırt edilebilir.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
12.	İnsanlarda belirgin bir izlenim bırakırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
13.	Heyecanım bazen konuşmamın ritmini ve akışını etkiler.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
14.	Baskı altında sakin bir konuşmacıyımdır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
15.	Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
16.	Sıklıkla canlandırma ile anlatım yolunu (dramatize etme) tercih ederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
17.	Yabancılarla birebir iletişim kurmayı her zaman kolay bulmuşumdur.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
18.	Genellikle karşımdaki insanları dinlediğimi gösterecek tepkiler veririm.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
19.	İnsanları çok iyi tanıyıncaya kadar onlara kendimle ilgili kişisel bilgiler vermem.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
20.	İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler anlatırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
21.	İletişim kurarken sürekli olarak el-kol hareketleri kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
22.	Son derece açık bir şekilde iletişim kurarım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
23.	İletişim sırasında sesim yüksek çıkar.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

24.	Yabancı insanların olduğu bir grupta çok iyi bir iletişimciyimdir.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
25.	Tartışmalarda tam ve kesin tanımlar verilmesi için ısrar ederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
26.	Toplum içinde genellikle çok konuşurum.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
27.	Yeni tanıştığım karşı cinsten biri ile konuşmayı sürdürmek benim için son derece kolaydır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
28.	İletişim kurarken yüzde yüz doğru olmaya çalışırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
29.	Sesim yüksek olduğu için bir konuşmaya kolaylıkla dâhil olabilirim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
30.	İletmek istediklerimi genellikle bedenimi ve ses tonumu kullanarak aktarırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
31.	Otoriter bir ses tonum vardır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
32.	Kendimle ilgili kişisel bilgileri kolaylıkla açıklarım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
33.	Toplum içinde baskınımdır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
34.	Çok tartışmacıyımdır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
35.	Ateşli bir tartışmaya girdiğimde kendimi durdurmakta zorlanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
36.	Son derece arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
37.	Tartışmalarda, insanlardan iddialarını belgelemeleri ya da kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
38.	Başkalarıyla birlikte yapılan işlerde sorumlulukları ben üstlenmeye çalışırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
39.	Çözülmemiş bir tartışmayı yarıda kesmek canımı sıkar.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
40.	Toplum içinde güçlü görünme eğilimindeyimdir.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
41.	Söyleyiş tarzım genellikle insanlar üzerinde etki bırakır.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
42.	İletişim kurduğum her zaman insanları cesaretlendirici olma eğilimindeyimdir.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
43.	İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
44.	Bir noktayı vurgulamak için çok sık abartılı ifadeler kullanırım.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
45.	Son derece dikkatli (özenli) bir iletişimciyimdir.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
46.	Genellikle hissettiklerimi ve duygularımı açık olarak ifade ederim.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
47.	Tesadüfen bir araya geldiğimiz altı kişiden oluşan bir grubun üyeleri arasında, büyük ihtimalle ben; *(Lütfen bir seçeneği işaretleyiniz)* [ ] Beşinden daha iyi bir iletişimciyimdir [ ] Dördünden daha iyi bir iletişimciyimdir [ ] Üçünden daha iyi bir iletişimciyimdir [ ] İkisinden daha iyi bir iletişimciyimdir [ ] Birinden daha iyi bir iletişimciyimdir [ ] Hiçbirinden iyi bir iletişimci değilimdir					